

Kézbesíthetetlen külföldi csomagok címzetteit keresi a posta

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

II. ÉVFOLYAM 26. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN HÉTEN CSÜTÖRTÖKÖN

1946. JUNIUS 27.

Zsidóval kezdték és a terézköruti orvgyilkossággal folytatták

Becsülötes emberek között nem lehet jótányi eltérés sem annak a felháborító és gyalázatos merényletnek a megítélésében és elítélésében, amelyet sötét háttérű és sötét célzatu fasiszta brigantik kervektek ki és hajtottak, illetve hajtottak végre fényes nappal Budapest egyik főutonalán!

"Az egész nemzet nevében mélyszégyen felháborodásunknak, szégyenkező haragunknak adunk kifejezést a gonosztett felett" — mondotta Szakasits Árpád miniszterelnökhelyettes a fasiszta merénylet orosz áldozatainak rovatánál.

Lehetnek esetleg eltérések a demokrácia egyik, vagy másik intézkedésének és intézkedésének megítélése körül, de abban egyetért az egész nemzet — kivéve a fasiszta alvilág sötét lovagjait —, hogy ilyen orvgyilkosságokkal végleg tönk्रे lehet tenni Magyarországnak a fasiszta muitt következőkben amugyis sokszor megtámadott jó hírnevét, amelyet a harmadik magyar közlársaság fáradságos munkával próbál minden „mellékzöngétől” megszabadítani!

Ennél az esetről nem lehet és nem szabad tétovázni, mert akik ilyen cselekedetre biztították a levante-szellem-

mel félrevezetett magyar ifjúságot, azok minden magyarnak és egész Magyarországnak ellenségei, ugyanugy, ahogy a magyar nép és a szerencsétlen ország sirásói az olyan ifjak is, akik — építő rohammunka helyett — fegyveres büneslekmény elkövetésére vállalkoztak!

Nemcsak az értékálló magyar pénz aranyfedezetéről Washingtonban tárgyalt és minden magyar pártot képviselt kormánydelegátusokat, hanem a békekonzferencia előestéjén jogainak és igazságának méltó képviselőre készülő Magyarországot is brutálisan háltatámadták a terézköruti orvgyilkosság felbujtói, előmozdítói és elkövetői!

A tizenkettedik órában a magyar kormány — igen helyesen — erőteljes rendszabályokat határozott el és most már remélhetőleg megindul a fasiszta alvilág kíméletlen felszámolása! Nem lesznek tekintettel senkire és semmire!

„Még fokozottabb és még nagyobb energiával, még éberebben kell összködnünk azon, hogy minden legyenyhőbb megnyilatkozását a mult szellemének gyökerében irtóák ki” — mondotta ugyancsak a magyar kormány szónoka a vörös katonák temetésén.

Ez a megdöbbenő terézköruti eset a mult szelleméből fakadt és nem tekinthető oltó, vagy egyedülálló megnyilvánulásnak. Ez a terézköruti eset csak része a fasiszta alvilág szervezett és rendszeres gaztetteinek.

Zsidóval kezdték... és a Vörös Hadsereg katonáival folytatták machinációikat a neofasizmus ügyököl.

Az agyonlőtt vidéki zsidóktól egyenes ut vezet az agyonlőtt vörös katonákig.

A neofasizmus először antiszemitizmust hirdetett és a falusi, kisvárosi zsidók ellen szervezett pogromokat, hogy aztán, némi erőre kapva, demokráciagellenes szölamokat hirdessen és a demokrácia védőit löjje agyon. A Vörös Hadseregnek a Teréz-köruton és a többi helyeken orvátámadásnak áldozatul esett kaionát ugyanis a magyar demokrácia hősi halottai, akik távoli földről, esetleg más világrészről jöttek a Duna tájára, hogy joghoz segítsék az itteni jogtalanokat és földhöz juttassák az itteni földtelenekeket.

Az Uj Elet nem egyszer kongatta meg az utolsó hónapokban a vészharangot. Szinte minden számunkban figyelmeztettük a magyar demokrácia intézőit, hogy ne

legyenek elnézőek és torolják meg a kisebb antiszemita kilengéseket is, mert a tanulságok azt mutatják, hogy ahol a kisebb atrocitások megtorlása bármily okból elmarad, ott nagyobb veszedelmek következnek.

Az Uj Elet sokszor hangsúlyozta, hogy az antiszemita kilengések elkövetői nemcsak a maradék-zsidóságot akarják „elintézni”, hanem a magyar demokrácia meggyengítésére és megsemmisítésére törekednek, de — ahogy ez szokásos — először a legkisebb ellenállási felületet ostromolják meg.

„A harc az emberiség szellemének megtisztításáért — mondotta Szakasits Árpád — egyre tovább folyik s e harcban nem szabad ellankadnunk, ha el akarjuk kerülni azt a veszedelmet, hogy a fasizmus gyilkos szelleme újra felüthesse fejét.”

A Teréz-köruton hősi halált halt vörös katonák rovatánál és sirjánál minden becsülötes magyar ember felismeri végre a fasizmus elleni harc erőteljes folytatásának fontosságát és talán rájön arra az igazságra is, hogy — ha keményebben bántak volna el a kisebb atrocitások elkövetőivel, esetleg el lehetett volna kerülni a nagyobbakat.

Ara 5 billió pengő

Glosszák a hétről

TELJESEN IGAZA VAN a **Köztársaság-nak**, **Bérlőnt** György folyóiratának, amely országos jellegű és széleskörű offenzívát hirdet a vérvád ellen!

Mit ajánl a Köztársaság? „Emelje fel szavát a magyar köztársaság elnöke és az egész nemzethez szóló államfői nyilatkozatban, méltóságának teljes súlyával helyezze meg a vérvád erkölcsstelen babonáját... **Üljön össze a magyar országgyűlés és ünnepélyes külsőségek között, egyhanguan foglaljon állást a legújabb országrontás ellen.** Ahogyan Könyves Kálmán királyi szóval kimondta: „boszorkányok pedig nincsenek“... **A felelős magyar kormány bélyegezze meg hivatalosan a vérvád káros legendáját.** Mozgósítsa a közigazgatást az egyöntetű felvilágosító propaganda megindítására... **A politikai pártok egyidejűleg kapcsolódjanak be az állami propaganda munkájába... A szakszervezetek egymillió munkása tiltakozzék plakátokon, falinjságokon, üzemekben és műhelyekben az ország hékéjét és termelő munkáját veszélyeztető babona ellen... Magyarországi bíboros-hercegprímása, a katolikus egyház és a többi keresztény hitfelekezeti teljesítse kötelességét... Álljanak ki a szószékre a papok... Az egyetemek és az iskolák gondoskodjanak az ifjúság felvilágosításáról...“**

Lesznek, akik azt mondják majd, hogy az ilyen küzdelem hülyzött lenne, amikor olyan naiv meséről van szó, mint a vérvád!

Lesznek, akik azt állítják majd, hogy verébre nem szabad ágyuval löni!

Ezeknek a jóhiszeműeknek és rosszhiszeműeknek egyaránt azt válaszoljuk, hogy a vérvád naiv meséje — gyilkos mese és a vérvád nem ártatlan veréb, hanem — mérges skorpió!

Vigyáznunk kell, hogy ez a mérges skorpió meg ne marja — a zsidóság után — a magyar demokráciát!

A ZSIDÓ SZENVEDÉSEKRE és pusztulásokra emlékező világban is külön mély megrendülést kell keltenie annak az egri hiradásnak, amelyet lapunk más helyén közlünk. Emlékművet állítottak fel az elhurcolt egri gyer-

mekek emlékére a zsidó iskola udvarán, abban az iskolában, ahol nem lesz több tanítás: mert a deportálásból több száz gyermek közül egyetlen egy sem tért vissza... Értsék meg és hallják: akiket illet! Egyetlen egy seml halálját és értsek meg: ez az igazi vérvád! Száz és száz egri gyermek, ezer és tízezer máshová való gyermek klamrált vére az egekig piroslik...

AZ ÜRNAPI KÖRME-NET-RE felvonult csoportok egyike hangos zsidózással hívta magára a figyelmet a főútról utcaán. A Szabadság pénteki száma ismertette az esetet.

Ez az eset igazolja régebbi kéréseinket, amelyek odairányultak, hogy a neozsidizmus-elleni fokozottabb fellépésre indítsák a katolikus papságot.

A hangozan zsidózó körmeneti felvonulók, ugyebár, mégiscsak a katolikus papság hatáskörébe tartoznak?! Ezeknek a hívőknek elsősorban a saját papjaik magyarázhatják meg, hogy az ilyen kiáltások semmiképp sem egyeznek meg a körmenetek szellemével!

«Meggzünjön a zsidóság?»

Levél a szerkesztőhöz

A „Köztársaság“ június 20-i számában megjelent vérvád-ellenes deklaráció utolsó pontjához szabad legyen hozzászólnom.

Amikor az egész ünnepélyes felszólítást, mint megnyilvánulást és mint nemes szándékot csak a legnagyobb elismeréssel köszönhetjük, szóvá kell tennünk a 12. pontnak, mely a zsidósághoz van intézve, a tartalmát és intencióját.

Arra a jóindulatu tanácsra, hogy a zsidóság eszméljen fel és találja meg lelki egyensúlyát, azt kell felelnünk, hogy mindez be fog következni, ha ennek fizikai, politikai és lelki feltételei meglesznek. Azok a kívánságok pedig, mint: a zsidók „ne igyekezzenek külön társadalmi egységbe zárkozni“ miután... a zsidóság... „csupán a hitvallás gyakorlásának egy módja,“ továbbá, a magyar zsidóság azon legyen, „hogy megzünjék zsidóság lenni,“ anakronisztikusan hangzanak. A tizenkilencedik század imperialista-nacionalista ideológiája

diktálta, a nyelvi, faji, kulturális és vallási kisebbségeknek zártabb életformájuk és népi autonómiájuk feladását a mindent Atható nemzetállam javára. A huszadik század kisebbségi politikájának elveit a Szovjetunió szabta meg. Eszriót mindenki annak vallja magát, aminek akarja. A szovjet nem oldja fel a kisebbségeket, hanem fennmaradásukról maga gondoskodik. Ott nemcsak kisszámú vogulok, zárjének alkotnak független nem-

zetiséget, zárt társadalmi egységel, hanem maga a zsidóság is. Az antiszemilizmus és a vérvád fekélyét nem úgy kell eltüntetni, hogy velük együtt eltűnjön a zsidóság is. Szűnjön meg a kulturálatlanság, a szellemi és anyagi szegénység, a reakció, meg fog szűnni az antiszemilizmus és a vérvád is, de a hatmillió zsidó véres hekatombája után megmaradt zsidóság nem akar és nem fog megszűnni soha!

Dr. GONDA LÁSZLÓ

Nagyfontosságú megnyilatkozások a józsefvárosi templomkörzet választmányi ülésén

Június 7-én nyilvános választmányi ülést tartott a józsefvárosi templomkörzet Vitéz Aladár elnöke alatt. Az ülésen megjelent vendégként a Pesti Izraelita Hitközség vezetősége is és ennek tudatában a körzeti tagok zsufolásig töltötték meg a kulturtermet.

Vitéz Aladár megnyitó beszéde után Székely Lajos, a Pesti Izraelita Hitközség elnöke rendkívül tartalmas expozéjában ismertette mindazokat az egyetemes célokat, amelyeknek érdekében a hitközség vezetősége hosszú hónapok óta minden illetékes tényleges tárgyalásokat folytat. Rámutatott a nehézségekre és ismertette az eddig elért eredményeket, szűnt-egy tájékoztatta az értekezlettel mindazokról a további menő kérdésekről, amelyek az egyetemes magyar zsidóság legégetőbb problémáit jelentik.

Székely elnök kijelentette, hogy a hitközség vezetősége teljesen szakított korábbi idők minden esőkenyével és a legnagyobb nyíltsággal kívánja azokat a közügyeket tárgyalni, amelyek a zsidóság egyetemének ügyei. Kijelentette, hogy a moslani vezetőség teljesen tisztában van azzal, hogy egyformán köteles képviselni minden egyes zsidó érdekét. Nem ismer különbséget sem az ittmaradó, sem a Palesztinába törekvő hittestvérek között, hanem a pozitív zsidóság gondolatában az erők összefogását keresi. **Kért azokra a sajnálatos rendbontó és bomlasztó tündekekre is, amelyek egy kicsiny csoport öncélú körében észlelhetők és súlyosan ostromozta a zsidó egység megbontására irányuló törekvéseket.** Kijelentette, hogy bármennyire elszomorító, hogy erre szükség van, a hitközség vezetősége kénytelen volt arra az elhatározásra jutni, hogy minden további kímélet nélkül felszámolja a kebelbéli destruktívot. Bejelentette, hogy ha szűrtéges lesz, akkor minden rendelkezésre álló eszközzel megindítja a tisztogatási folyamatot, amely semmiféle szempont előtt nem

fog megtorpanni.

Az értekezleten résztvevő hittestvérek a legnagyobb elismeréssel hallgatták a hitközségi elnök gerinces kijelentéseit és követelték a zsidó közélet megtisztítását mindazoktól az elemektől, akik önsz célból elárulták a közösség érdekeit. Vi-haros közbeszólások ugyanakkor követelték egy főpaprak távozását.

A második felszólaló dr. Földes István volt, a Pesti Izraelita Hitközség elnökhelyettese, aki részletes felekezeti politikai tájékoztatót adott. Előadásában sok fogalmat tisztázott és hitvallást tett a demokratikus gondolat mellett, mely a pesti hitközség mostani vezetőségét minden eslekedetében jellemzi. Nagyvonalu és érdekes előadását lelkesen meglapsolták.

Dr. Kertész Adolf szertartásügyi előjáró azt a gondolatot fejtegette, hogy pozitív zsidó élet nem képzelhető el a vallás törvényeinek megtartása nélkül. Megállapította, hogy ebben a templomkörzetben a legnagyobb megértéssel találkozik akkor, amikor a zsidó tradíciók tisztelhetentartásáról és ápolásáról kell gondoskodnia.

Felszólalt még közkívánatra Domonkos Miksa ügyvezető, akinek szavai után dr. Salgó László körzeti rabbi zárószavai-ban méltatta a Pesti Izraelita Hitközség jelenlegi vezetőségének gerinces állásfoglalását s a maga részéről a belső béke érdekében emelt szót.

Keresem férjemet

Lusztig Ármint

szül. 1893, Auschwitzból harcoltál el munkára, 1944 július hónapban Birkenauban, Ertesítést kérek di-jazás mellet: Lusztigné, Tamás, Toina megye.

Székely Emil ökszerész Rábóczi-ut 26

brilliansat, aranyat, ezüstöt, óráit legdrágábbon veszi.

Dr. Róth Siegfried:

Kétségbeejtő helyzetben élnek a zsidó iskolásgyermek

Gellért Endre, a Pesti Izr. Hitközség tanfelügyelője, az „Uj Élet” 1946. április 25-iki számában adatokat közölt a hitközség iskoláiba járó gyermekekről. Bár ezek az adatok csak a zsidó tanulóifjúság egy részére vonatkoztak és csak a leglényegesebb szociális szempontokat vették figyelembe, mégis már teljes sulyukban jelezték azt a szomorú helyzetet, amelyben gyermekeink élnek. A Zsidó Világkongresszus gyermekvédelmi akciójával kapcsolatban a szervezet statisztikai osztálya az év márciusában — áprilisában részletesebb adatokat szerzett be a budapesti zsidó iskolás-nemzedékről. Ezek az adatok nemcsak mindenben alátámasztják az említett cikk állításait, hanem további sötét színekkel egészítik ki azokat.

Az összeírás során a 16 éven aluli izraelita iskolás gyermekeket vettük figyelembe és bár az a felvételezés sem volt teljes, mégis a zsidó iskolások

meglehetősen nagy körét foglalta magában. Budapesten megbízható adatok szerint 11.000 zsidó gyermek él, amelyből valamivel több mint 3000 a hat éven aluliak száma. Az iskolás korba tehát mintegy 7800—7900 gyermek esik. Ezek közül 6275 gyermek adatait sikerült megkérnünk, mégpedig a Pesti Izr. Hitközség iskoláiban 1846, a Budai Izr. Hitközség iskoláiban 224, az Orth. Izr. Hitközség iskoláiban 530, a Tarbut Héber Kultúregyesület iskoláiban 188, nem-zsidó iskolákban 3481 növendéket vettünk számba.

Az iskolások közül 554 (8.83%) az egész árvák, 1968 (31.36%) a félárva száma és csak alig több mint a felének 3753 (59.81%) gyermeknek él mindkét szülője.

Jellemző, hogy az egész árvák közül 378 (69%), a félárva közül pedig 1801 (92%) a deportálások és zsidógyilkolások következtében jutott árvaságra.

Élelem és ruha nélkül...

Hogyan élnek ezek a gyermekek? Mit esznek, van-e ruhájuk, lakásuk? Milyen segítséget kapnak és mire szorulnak rá? Ezeket az adatokat vizsgáltuk és most kommentár nélkül tárjuk fel azokat:

A zsidó iskolások 58.4%-a nem jut napjában háromszor megleg ételhez.

Csak 11% kap rendszeresen lejt, ugyanennyi a cukorkáz jutók száma. Viszont 75% még hetenként egyszer sem eszik húst, vagy halat és 78% nem kap hetenként egyszer sem gyümölcsöt.

946 gyermek kivül, akik már rendszeres élelemsegélyben részesülnek, 1243 gyermek kért ilyen közösségi ételmezést.

814 gyermek lakásában nincs ablak, 861-nek nem volt félcen fűtött szobája. Több, mint egyharmadrész, 2214 gyermek háromnál több személyvel lakik egy szobában.

1458 gyermeknek nincs felső ruha-váltása, 858 gyermeknek nincs fehérnemű-váltása. 1446-an nem tudnák elpötyögtetni a szuszterhez elküldeni, mert akkor nem volna mit felvenniük.

A gyermekek közül 503 már részesült ruhasegélyben, 2045 még sürgősen kér ruhát.

1142 gyermek pénzsegélyt kér, 764-en segélyként kaptak

tanszereket, tankönyveket. Még 918 gyermek kéri ezt a támogatást.

Az iskolások közül 164 szervi bajban, 87 testi fogyatkozásban, 33 szellemi fogyatkozásban szenved.

468 gyermek szorult rendszeres orvosi kezeléssel, amelyet családja saját erejéből nem tud fedezni. Az ingyenes fogorvosi kezelésre szoruló száma pedig 1286 (több mint 20%).

148 iskolás arra van utalva, hogy sajátmaga végezzen kezes munkát. Ebből 46-an általános munkát végeznek.

64 gyermek „önfitt”, sajátmaga tartja el magát.

A gyermekek 55.8%-a ki akar vándorolni.

A zsidó szociális munka, a külföldi segítség akkor lesz igazán értékes, ha elsősorban ezeknek a fiataloknak, a zsidó jövőnek helyzetén fog segíteni.

Kérem azt a két kislányt, kik LEÁNYOMAT,

Löwinger Irént

Péterffy Sándor-u. 19. II. 24. sz. alatti lakásonon keresték, továbbá azon bajtársnőit, kik felszabadulás előtt Lausbergben, Los lagerben, javulóban látták, jelentkezzenek aggódó édesanyjánál, Löwinger Józsefné, Péterffy S.-u. 19. II. 24. szám alatt.

Egerben egyetlen zsidó gyermek sem maradt életben

Felavatták az elhurcolt gyermekek emlékművét

Meghaló ünnepség keretében avatta fel az egri zsidóság június 16-án az izr. elemi népiskola udvarán, az elhurcolt egri gyermekek emlékére emelt emlékművet, az elhurcoltatás két-éves évfordulóján. Schreiber Lede az egri orth. hitközség főnöke mondta előző megemlékezést és imát, majd dr. Preszler Gyula főorvos és Székely Endre mondták el a emlékmű megkoszorúzását. Ina és az emlékmű megkoszorúzását után Sugár Zoltán a hitköz-

ség elnöke átvette az emlékművet. Pollák Artur rabbi mondott végül befejező beszédet, amely után a közönség Káddisával az ünnepség véget ért.

Az 1944 június hónapban elhurcolt többszáz egri gyermekből egyetlen egy sem maradt életben, s az egykor zajos iskola udvarán csak ez a kö fogja hirdetni, hogy itt egykor élet folyt. Ma a kö környéke: az iskola és udvarán nincs egyelőbb mint a néma csend...

Megjelent a romániai

FEKETE KÖNYV első kötete

Közel 400 oldalas nagyformátumú könyv hagyta el a bukkaresti sajtót. Malaiás Carp, a romániai zsidószevelés főtitkára adta ki a romániai Fekete Könyv első kötetét. Mindezt átfogó négy kötetre tervezi Carp a romániai zsidók tragédiájának történelmét és pedig 1. A légiós kormány uralma, 2. Antonescu háborúja, 3. A Dnyeszteren túli szenvedések és halálábocok, 4. Északkelet.

Az első 400 oldalas kötet tehát kizárólag a vaskardista légiós kormány uralma alatt elkövetett gyilkosságokat, rablásokat, jogfosztásokat tárgyalja csupa hiteles adatok, dokumentumok, fényképek alapján, vagyis mindazt, amit öt hónap alatt 1940 szeptemberétől 1941 február elejéig leférték.

A könyvhöz dr. Sáfán Alexandru, a romániai zsidóság országos főnöke írt előszót. — Carp könyvének statisztikai adatai szerint a romániai zsidóságnak 264.900 lélek. Ebben természetesen nem foglaltatik benne a szovjet zsidó polgárok legvilágosabb, amely egész külön fejezetbe tartozik és amit a román megszálló polgári és

katonai hatóságok Odessza, Tiraspol és más szovjet városokban és falvakban elkövettek.

A kisajátító vagy más formában elrabolt zsidó vagyon (városi és falusi ingatlan, erdőket, fűrésztelepeket, mezőgazdasági üzemeket, hajókat) 70 millió 600 millió aranylejtőre becsülik, ebben természetesen a pénz, ékszer, bitor és egyéb ingóság nem foglaltatik. A könyv szintén napról-napra közelebb a vaskardista Antonescu—Horriakormány alatt Romániaszerte elkövetett gyalázatos visszaélésekkel, gyilkosságokkal és rablásokkal. Számos dokumentum bizonyítja a zsidó vezetők heroikus, de meddő harcát a zsidóság megmentése érdekében. Részletesen felsorolja a jogszállásokat, amiket a román kormány a zsidók ellen hozott. Sok dokumentum, jegyzőkönyv, beadvány és kérvény szövege, valamint rengeteg vérfagyasztó fénykép egészíti ki a történelmi elbeszélést. Adatai meggyőzők és megrendítőek, jóllehet a romániai zsidóság tragédiája nagyarányokban csak 1941-ben bontakozott ki, amikor a szovjetnek Románia hadat üzent és amivel csak a második kötet foglalkozni.

MEGNYILT!

SVÁBHEGYI (SZABADSÁGHEGYI) SZANATÓRIUM

XII., Melinda u. 16. Ezen. Igazgatófőorvos: dr. Györki Béla.

Legtökéletesebb hotel keretel között a legtökéletesebb klinikai gyógyintézet. 75 fürdőszobás, balkonos apartament. Minden szobában városi telefon. Tökéletes diagnosztikai és terápiás felszerelés. — Vízgyógykezelés. Békebeli diéta. Subalpin klíma. Félvilágosított ad, előjegyzést elfogad a városi iroda: Budapest, V., Falk Miksa-utca üzennel. Telefonszám 121—458.

Külföldről keresik

A HIAS HEBREW SHELTERING AND IMMIGRANT AID SOCIETY budapesti hivatalánál keresik az alábbiakat. Nevezet-
 tek jelentkezzenek, vagy bárki, aki tud róluk, jelentkezzen akár
 személyesen, akár írásban a HIAS hivatalában, V., Géza-u.
 3. szám alatt, hétfő, szerda, péntek délelőtt 9-2 óra között.

- A. 34216/802. Schenk Emília, Katona József-u. 25. Keresi: Bernhard Nachmann, Berlin Neuköln.
- A. 32750/713. Dr. Herszberg Béla, Pannonia-u. 26. Keresi: dr. Gusztáv Morgenstern, Tel Aviv.
- A. 33166/624. Dr. Lunzer Róbert?, Visegrádi-u. 4. Keresi: George Lunzer, USA.
- A. 33427/647. Weiss Miklós, Király-u. 16. Keresi: Richter Manfredo? USA.
- A. 31707/465. Lehrmann Miklós, Paulai Ede-u. 10. Keresi: Gundersheim Hona, Milwaukee.
- A. 32649/699. Tettelbaum Regina? Király-u. 21. Keresi: Margaret Gubbay, Tel Aviv.
- A. 32540/600. Eurzik Blanka, Király-u. 25. Keresi: B. Weiss, USA.
- A. 3385/644. Teich Manó, Király-u. 8. Keresi: Leo Teich, USA.
- A. 33241/631. Révész Ella, Hájós-u. 6. Keresi: R. Brust, Los Angeles.
- A. 31228/727. Schlesinger, Kaufmann Róza, Andrássy-ut 66. Keresi: Hostovsky Oszkár, Shanghai.
- A. 31220/426. Dr. Székelyné, Bajcsy-Zsilinszky-ut 51, vagy Andrássy-ut 60-62. Keresi: Anna Hostovsky, Shanghai.
- A. 33074/614. Kaczander Hermína, Anker-köz 2 vagy 5. Keresi: Hilde Menkes, N. Y.
- A. 33742/787. Gruher Ernő, Csengery-u. 45. Keresi: Gruher Ralf, Calcutta.
- A. 33073/614. József Klára, Andrássy-ut 53. Keresi: Kern Paul, N. Y.
- A. 33083/616. Fischer Ottó, Vörösmarty-u. 18b. Keresi: D. Grimes, Denver.
- A. 32502/596. Bruck Vámos János, Nagymező-u. 19. Keresi: Raul Varró, N. Y.
- A. 32461/593. Bass Frida, Nagymező-u. 26. Keresi: D. Adler, USA.
- A. 32920/733. Özv. Klein Mór, Nagymező-u. 39. Keresi: Schwarz Jenő, Bogota.
- A. 34366/838. Kevédei Sándor, Marx-tér 9. Keresi: Lukács Alice, Ausztrália.
- A. 34207/802. Fischer Frigyesné, Bajcsy-Zsilinszky-ut 15. Keresi: Fischer, Piume.
- A. 32928/733. Epstein Jenő, Andrássy-ut 77. Keresi: Ernő Julio, Santiago.
- A. 32894/726. Lászlóné Grünwald Olga, Andrássy-ut 72. Keresi: Grünwald Oszkár, Shanghai.
- A. 32025/552. Dr. Fejesta Gábor, Teréz-körút 16. II. Keresi: Engel Myreslav, Róma.
- A. 32552/601. Fényes Mária, Teréz-körút 16. Keresi: Hermann Glanz, Chicago.
- A. 32786/716. Pessali Wein? Paulay Ede-u. 43. Keresi: Mose Fluss, Tel Aviv.
- A. 32562/696. Bruck Vámos János, Jókai-tér 4. Keresi: Paul Varró, N. Y.
- A. 32925/732. Schlesinger Ernő, Teréz-körút 15. Keresi: Knapp Charlotte, Santiago.
- A. 32405/584. Hajdu József, Teréz-körút 40-42. Keresi: Elsa Horváth, N. Y.
- A. 31270/428. Lénárth Edith, Teréz-körút 17. Keresi: Dóczy Vera, Worcester 2, 30 William Street.
- A. 31322/432. Bálint Magda, gr. Telcki Pál-u. 6. Keresi: Némethy László, New York 33, 495 West 186 th. Str.
- A. 31344/435. Rubin Béla, Kazinczy-u. 18. Keresi: Rubin Rozália, New York 30-27, 30 Str. L. I. C. 3.
- A. 31357/436. Schleifer Zoltán, Regina, Bajza-u. 6b. Keresi: Ella Krauss, Chicago 25, 4516. N. Central Park.
- A. 31358/436. Friedmann Pál, Bajza-u. 6b. Keresi: Ella Krauss, Chicago 25, 4516. N. Central Park.
- A. 31367/437. Kelety-család, Éva, Judit, Sip-u. 16-18. Keresi: Herbet Lajosné, New York, 12 West, 72nd. Str.
- A. 31363/437. Spiró Béla, Nyár-u. 34. Keresi: Herbet Lajosné, New York, 12 West, 72nd. Str.
- A. 31501/451. Bauerné Krassó Olga, Géza-u. 5. Keresi: dr. Krassó. c/o. J. R. A., Bombay, Pó 47.
- A. 31623/471. Bernáth Adolf, Mayer és József, Deák Ferenc-u. 16. Keresi: A. Gombó, New York, 109 E. 51 th. Str.
- A. 31624/471. Luzatig Bernáth, Alice, Deák Ferenc-u. 16. Keresi: A. Gombó, New York, 109 E. 51 th. Str.
- A. 31681/477. Frey Gyula, Szt. István-park 15. Keresi: Claire Frey, New York, 350 West, 88 Str.
- A. 31694/479. Gonda Miklós, Olga, Veronka, István-ut 40. Keresi: dr. Tornya Marguerite, Bronxville, N. Y. 4. Colonial Rd.
- A. 31716/431. Potchikiss Virginia, Liszt Ferenc-tér 7, vagy Eötvös-u. 38. Keresi: C. A. Newberg, E 1041 Rte. 6 Box 497 Fort Worth, Texas.
- A. 31711/434. Kovácsy Frieda, Tátra-u. 41. Keresi: Leopold Fried, New York, 605, W. 137 Str.
- A. 31752/484. Kovácsy Náciz, Pozsonyi-ut 27. Keresi: Leopold Fried, New York, 605, W. 137 Str.
- A. 31825/489. Dr. Pilveric Danka és Enikő, Deák Ferenc-u. 16. Keresi: Simon H. Scherer, New York, 23, 115, Central Park, West.

Gyászünnepegy Biró Márk, nagyvárad gimnáziumi igazgató emlékére, akit a nyilasok Budapesten meggyilkoltak

A magyar zsidó pedagógiai testület egyik legjelesebb tagja volt Biró Márk, a nagyvárad ortodox zsidó gimnázium igazgatója. Negyven éven keresztül működött a zsidó gimnázium szolgálatában. Tudása, puritán jellege, rendkívüli buzgósága mintaképül állott az ország tanári kara előtt. Még a régi Nagymagyarországon társelnöke volt a Polgári Iskolai Tanárok Országos Egyesületének, számos különböző szakmunkát írt, lelkes harcosa volt a közéletnek. Vezetőtagja volt a nagyvárad függetlenségi párt Károlyi-szárnyának, választott tagja Nagyvárad törvényhatósági bizottságának. A 22 évi román uralom alatt magas színvonalra emelte a gimnáziumot és a magyar zsidó kultúra terén fáradszónak kulturális munkát fejtett ki.

Huszonöt éves tanári jubileumán a román és magyar társadalom egyaránt emlékezett szerető minden jelével. A bécsi döntés után és éppen érdemei elismeréséül továbbfejlesztette intézetét. Mikor a nagyvárad zsidóságra ráborított a nagy zsidó tragédia, éppen deportálása előtt a magyar kormány kivételozte és így megszabadult az elhurcolástól. De a végzet és a gonoszság másként akarta. Szerencsét-

lenségére Budapestre jött és a nyilas uralom idején, pár nappal a felszabadulás előtt fiával, dr. Biró Józseffel a nagyteljeségű művészettörténéssel január 7-én kiment az utcára, egy nyilas elfogta mindkettőjüket és az Andrássy uti székházba vitte, anonnán kétnapi gyötrellem után kivitték apát és fiát éjnek idején a Dunaparttra és ott lelték halálukat.

A nagyvárad zsidóság mély megrendüléssel fogadta egyik legkiválóbb fiának és vezetőjének mártírhalála híreit. Biró Márk emléké megőrizte az ortodox zsidó hitközség, arcképét megfestette az iskola nagyterme számára és a napokban gyászünnepegyt tartottak emlékére Nagyvárad egész zsidóságának részvétele mellett az elhunyt feleségének és más fiának, dr. Biró Imre budapesti egyetemi tanárségének jelenlétében. A szónokok sora méltatta a meggyilkolt nemes emlékü igazgató érdemeit, munkásságát és alkotásait, zsidó nemzedékek nevelése körül végzett hatalmas teljesítményeit. Megrendítő, szívhezszóló, könnyekkel kísért gyászünnepegy volt ez és az E. J. moln rachamiur drámai dallamai mellett langosan zokogott mindenki.

A pestkörnyéki mártírok emlékezte

Szíván hó 24-én volt két éve, hogy Rákoscsaba, Rákoskeresztúr, Rákostiget, Pécel, Aszód és Tura zsidó lakossága megérkezett Auschwitzba. A szomorú emlékü évforduló alkalmából leplezték le a németek által teljesen kifosztott és romokban álló rákoscsabai templom falán az elhurcoltak emléktábláját. Reggel az egész hitközség a rákoscsabai temetőt kereste fel, majd délután 1/2 órakor a romtemplomban gyűlt össze Rákoscsaba és környéke zsidósága. Az avatási szertartást dr. Morgenstern Benő kerületi főrabbi vezette a hatóságok, a polgári pártok és egyházak kiküldötteinek jelenlétében. Avató beszédekben hangsúlyozta, hogy a múlt eseményeiért mindenki okolható, csak éppen a szenvedő alany, a zsidóság nem. Auschwitz tanulságai csak szorosabb fűzhetik a zsidó testvéri kapcsolatot, de nem lazíthatják. Az emléktáblát, amely egyben sírköve is mindazoknak, akiknek sírját fel nem lelthették, a templom előcsarnokban helyezték el. Innen már csak egy lépés a templom. A mártírok iránti kegyelet mindenkit közelebb kell, hogy hozzon a templomhoz. Aki elhurcolt kedveit keresi, jöjjön el a templomba és megtalálja őket. Beszéd után a népes gyűlést együtt mondotta el a Kaddist.

Kávéház, vendéglői berendezések

GYORSMÉRLEGEK, NATIONALKASSZÁK, IRÓGÉPEK,
 vétel eladás.

Statenfeld

Népszínház-utca 31

AUTÓ

SZANISKOLA

Hatóságilag vizsgált
 letelőséggel.

Hikadé

Teréz-körút 7

Tel.: 224-862

KESSEB autószerelő

A nemzetközi antiszemitizmus főpropagátorának és az európai „halálgyárak” feltalálójának világpolitikai kalandjai Berchtesgaden-től-Damaszkuszig

Irtta: SÓS ENDRE

Néhány nap előtt az egész világsajtót bejárta a hír, hogy már sok világpolitikai bonyodalmat okozott jeruzsálemi főmufti újabb bonyodalommal tarkította pályafutását és ismeretlen repülőgépen ismeretlen helyre szökött a francia fővárosból, ahol — az angol katonai hatóságok utasítására — átmenetileg tartózkodni kényszerült.

Most azután kairói és damaszkuszi táviratok jelentik, hogy a megszökött főmufti, a nemzetközi antiszemitizmus főpropagátora, Damaszkuszba érkezett. Ott lesz a székhelye. Onnan irányítja majd az arab világot. Az Arab Liga ugyanis rendkívüli értekezleten elhatározta, hogy a jeruzsálemi főmuftit az arabság szellemi vezetőjének tekintik.

Hitler barátja és a „halálgyárak” feltalálója

Hadj Emin el Husszeini — akinek párisi szökeése rendkívül kellemetlenül érintette az angol világpolitika intézőit — aki nem először csapta be Angliát — sokszor került bajba. De, ahogy nemrégiben a Times megállapította, ritka ügyességével mindig „kivágta magát”.

Filozofikus antiszemitizmusát és antiszemitizmusát hosszú ideig úgy váltogatta, mint más a fehérruháját. Ha kellett, az arabzsidó összefogást hirdette, ha úgy hangzott jól, hallát kiáltott csak a palesztinai zsidókra, de az egész világ zsidóságára is.

E pillanatban Hadj Emin el Husszeini — a nemzetközi antiszemitizmus főreménysege, akire úgy tekintenek a világ fasisztái, mint valamikor Hitlerre.

A jeruzsálemi főmufti a második világháború legtragikusabb időszakában Hitlerhez szökött és a berlini rádióból uszított Nagybritanniá ellen. A Führer és a főmufti sűrűn tanácskoztak Berchtesgadenben is. Az egyik ilyen tanácskozáson ép-

pen a főmufti proponálta Hitlernek a gázkamrás és krematóriumos „halálgyárak” felállítását, hogy az Európából kiűzendő zsidóság ne akarhasson Palesztinába vándorolni.

Hadj Emin el Husszeini memorandummal fordult az akkori magyar kormányhoz is a zsidók Palesztina felé irányuló kivándorlásának megakadályozása érdekében.

Akit Sir Herbert Samuel barátságába fogadott

„A cél szentesíti az eszközt”: ez volt mindig Hadj Emin el Husszeini vezérelve. És e vezérelv jegyében keresett az 1920-as években kapcsolatokat Sir Herbert Samuel-lel, Palesztina zsidó vallású angol főbiztosával.

Hadj Emin el Husszeini és Sir Herbert Samuel teremelték meg annakidején az első látszólagos „komoly” nyugalmi helyzetet Palesztinában arabok és zsidók között. Ebből a gentleman agreement-ből az araboknak jelentős hasznuk támadt és ilyen módon napról-napra emelkedett Hadj Emin el Husszeini presztízse.

Egy cseppet sem túlzott a Tímor, amikor a főmufti székés-nyelű felhívkozva, ezeket írta: „A jeruzsálemi főmufti tulajdonképpen Palesztina első brit főbiztosának, a zsidó Sir Herbert Samuel-nak a kreációja. Ha akkor nincs arab-zsidó megegyezés, Hadj Emin el Husszeini sohasem kerül a palesztinai arabok élére”.

De a főmufti — ahogy eddig minden megállapodást felborított — csakhamar semmibe vette a Sir Herbert Samuel-lal kötött egyezséget is. Egyre élésebb küzdelmet hirdetett, úgy az angolok, mint a zsidók ellen és egyre szenvedélyesebben szónokolgatott az arab világ anti-brit és antiszemita célkitűzéseiről.

Weizmann és a főmufti berchtesgadeneri találkozója

Hitler öngyilkossága és a Harmadik Birodalom összeroppanása után a náciakkal cimborító és hazadróló főmufti az angol hadsereg fogságba esett. Az angol katonai hatóságok Nürnbergbe szállították, ahol — mint a háborús főbűnösök egyike — börtöncellájában várta sorsa alakulását.

A politika utjal azonban ki-

számíthatatlanok, különösen, ha olyan nagyhatalomról van szó, mint a brit világbirodalom. Egy szép napon londoni külügyminisztériumi főtisztviselők tettek látogatást a főmufti cellájában. Fel szólították, hogy segítse elő Palesztina és az arab világ pacifikálását; ha erre vállalkozik, a multjával kapcsolatban bünbocsánatot nyér.

A főmufti — mivel „a cél szentesíti az eszközt” — elfogadta az ajánlatot és néhány nappal később, ahogy a New York Herald Tribune közli, megígérte, hogy segítse elő Hitler egykori fellegrárában találkozott Weizmann professzorral, a nemzetközi zionista mozgalom egyik vezérével. És ugyanott, ahol Hadj Emin el Husszeini nem is oly régg „halálgyárakat” javasolt, most újabb arab-zsidó együttműködési paktum jött létre.

A londoni külügyi hivatal „rendezői” jelezték ki az arab-zsidó tanácskozás színhelyéül Berchtesgaden. Berchtesgaden valóban szimbolikus helynek tekinthető, hiszen innen születtek világgá Hitler zsidómegsemmisítő intézkedései.

A bűnjelök ünnepélyes elégetése Nürnbergben

A Berchtesgadenből Nürnbergbe visszatért főmuftit nem vezették többé cellájába, hanem ünnepélyes ceremóniával bezárták előtte annak a cellának az ajtaját, amelyben addig raboskodott.

Ugyanaznap a nürnbergi angol vádhatóság képviselői estélyi rendeztek a félig-meddig már szabadlábra került főmufti tiszteletére és itt nyilvánosan elégették mindazokat az aktákat, amelyek a főmufti elleni terhelő adatokat tartalmazták.

A berchtesgadeneri találkozón az angol kormány tehát a feladás fátylát óhajította borítani Hitler egykori cimborójának, az angolok és zsidók e közös ellenségének háborús multjára.

Felmerül a kérdés: vajjon komolyan gondolták-e a londoni külügyi hivatal intézői a berchtesgadeneri egyezmény eredményességét?

Annál bizonyos, hogy a főmufti nem gondolta komolyan a Weizmannnal kötött megállapodást, úgy ahogy, ahogy nem sok jelentőséget tulajdonított annakidején a Sir Herbert Samuel-lal történt megegyezésnek sem.

Az angol hatóságok rájöttek arra, hogy a Párisban fejedelmi külsőségek között élő és csupán az elutasításban egyelőre akadályozott főmufti — akinek a londoni külügyi hivatal azt is megígérte, hogy néhány hónap múlva visszatérhet Jeruzsálembe — lázító irásokat küldözget Palesztinába, ahelyett, hogy csillapítaná és békeségre intené az arabokat, miként Berchtesgadenben kiáltásba helyezte!

A főmufti megtudta, hogy leleplezték. De mielőtt még retorziókat alkalmazhattak vele szemben, megszökött. A részleteket még mindig nem tudjuk, de az már kétségtelen, hogy repülőgépen hagyta el a francia fővárost és légi uton jutott el Damaszkuszba, ahol az Arab Liga megbízottal ünnepélyesen fogadták.

Akik felfedték a kártyáikat

A svájci Makkabi című zsidó néplap — a főmufti körüli bonyodalommal kapcsolatban — érdekes személyes nyelvet közöl amerikai és angol világlapokból, hogy illusztrálja: milyen szempontokat vetettek fel idén tavasszal a nagy newyorki és londoni sajtóorgánmok a berchtesgadeneri arab-zsidó tárgyalások után.

A New York Herald Tribune pontosan visszatükrözte az amerikai mentalitást a következőkben foglalva össze Weizmann és a főmufti márciusi tárgyalásainak eredményeit: „Most már remélhetjük, hogy Arabiában nyugodtan járhatunk olajforrások után és a megszerzett olajat az USA-ba hajózzuk. A Standard-Oil részvényeinek emelkedése is mutatja ezt a bizakodást”.

Igen, amikor a zsidóság és az arab nép palesztinai összehökéléséről volt szó, akkor a New York Herald Tribune-t csak az érdekelte, hogy mennyivel könnyíti meg ez a megállapodás az olajtrösztök tevékenységét!

A Times hasábjain viszont ezeket olvashatjuk: „Igazolva látjuk azt a régi véleményünket, hogy Hadj Emin el Husszeini, a jeruzsálemi főmufti, — bár eltért némileg a brit politikai vonaltól — kiváló államférfi, akit senkisésem becsült annyira, mint felfedezője, Sir Herbert Samuel, Palesztina első főbiztosa”.

A nagytekintélyű londoni újság ez év márciusában váratta-

KI TUD a 17 éves, szőke, kékszemű, VI-os gimnazista

Brettschneider Lászlóról.

1944 november 6-án válték el Dohány-templom-öböl térségéből a bécsi országos árt. 1944 november 15-én Hegyeshalom volt! Csoportját állítólag Neugamba viték. Ertesítést kér magas jutalom ellenében: Brettschneider, VII., Dob-u. 11.

nul igazolva látta a főmufti kiváló államférfini mivoltát és hirtelen megfeledkezett arról, hogy a második világháború idején több ízben egyszerűen „hazaárulónak” bélyegezte Hadj Emin el Husszeini-t!

Vajjon a Times fenntartja-e most is márciusi álláspontját, hogy a főmufti csupán „néni-*leg*” tért el a brit politika vonalától?

Az arab világból érkező hírek ugyanis szinte egybehangzóan arra mutatnak, hogy a Damaszkuszban az arab világ szellemi vezérének kiképzett jerruzsálemi főmufti áll a palesztinai arab ultranacionalizmus és zsidóellenesség hátterében!

Hadj Emin el Husszeini tüzei pogromra az arab tömegeket!

A főmufti aki lézenteskedve parolázott Sir Herbert Samuel-lel és Weizmann professzorral, halált kívánt minden zsidóval!

Mit szólnak a londoni Foreign Office-ban a főmuftihoz, aki furcsa módon hátállt meg, hogy levették nevét a háborús főbűnösök listájáról?

Felhívás a vidéki zsidó iskolák vezetőihez

Az Országos Izr. Tanítóegyesület elnöksége azzal a kérelemmel fordul mindazon zsidó iskolák vezetőihez, ahol az 1945—46. tanévben tanítás volt, hogy *saját érdekében* sürgősen jelentsék az egyesület címére (Bp. VII., Wesselényi-u. 44.) iskolájuk állapotát, a működő tanítók és a tanulók létszámát.

Beiratások rendje a pesti izr. hitközség iskoláiban

A Pesti Izr. Hitközség népiskolái:

VII., Wesselényi-u. 44.

VI., Eötvös-u. 31.

VI., Vilma királynő-ut 32. (a Bethlen-téri népiszkola ideiglenes helye).

V., Fürst Sándor-u. 21/l.

Június hó 25—26-án délelőtt 8—1 óráig.

Július hó 1., 2., 3-án délelőtt 8—1 óráig.

Általános iskola felső osztályai és polgári:

VII., Wesselényi-u. 44.

Beiratás: VII., Nagyatádi Sz. utca 50., június 27—28-án délelőtt 8—1 óráig.

Általános iskola felső osztályai és fiú- és leánygimnázium:

XIV., Szent Domonkos-u. 7/9., délelőtt

XIV., Ahonyi-u. 8/10.

Beiratás: VII., Wesselényi-u. 44., június 27-én délután 3—7 óráig, június 28-án délelőtt 8—12 óráig.

Feltűnést keltő beszédek a székesfehérvári gyásznapokon

Székesfehérvárról jelenti az Uj Élet tudósítója:

1944 június 14-én gyömöszöltek vagonba a székesfehérvári téglagyárban a városból és környékéről összegyűjtött 4000 zsidó hittestvérünket. A transzport jun. 17-én érkezett Auschwitzba, ahol a deportáltak 70 százaléka azonnal gázkamrába került. A többiek — a visszatért 6—7% kivételével — tengeri szenvedés után később jutottak ugyanerre a sorsra.

A mártírhalált szenvedett deportáltak emlékére a Magyar Deportáltak Szövetsége Székesfehérváron június 16-án

a városháza közgyűlési termében gyásznemetséget

rendezett, melyen a város és megye összes hatóságai, az orosz városparancsnokság, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság, a pártok és szakszervezetek kivétel nélkül képviseltették magukat. Csak pusztán a felekezetek képviselői maradtak távol az egyébként zsúfolt teremből.

A szövetség elnöke, dr. Kádár Albin megható beszédben változta a deportáltak súlyos sorsát. A hazalért deportáltak túlnyomó része még ma is, tehát egy évvel a felszabadulás után, külföldi támogatásból él. Ez azonban nem zavarja a reakciót abban a megerködésében, hogy a fasiszták okozta gazdasági bajokért a felelősséget ugyanerre a rétegre próbálja hárítani. A szövetség célkitűzéseit abban jelölte meg, hogy küzdeni kell a deportáltak anyagi érdekeiért, de ugyanakkor a megértés és megbozósítás szellemét kell hirdetni.

Sapovalov orosz alezredes, városparancsnokhelyettes szeretettel üdvözölte a deportáltakat és emlékeztette őket arra, hogy felszabadulásukat az orosz nép és Vörös Hadsereg győzelmének

köszönhetik. A jelenlévők hosszasan éltették a Vörös Hadsereget és Sztálin generalisszimust.

Dr. Gáspár János polgármester beszédében az egész kulturális emberiség kollektív tragédiájának minősítette a deportálást, mely nemcsak a szenvedő anyákat alázta meg, hanem minden jóérzésű és szabadságszerető embert. Nemcsak azok hűnősek ezért a tömegtragédiáért, akik felidéztek és teltleg résztvettek százazrek, sőt milliók elhurcolásában és elpusztításában, hanem azok is, akik *túrték ezt a gaszágot*, holott hivatásuknál fogva kötelességük lett volna a szellem és a hit fegyvereivel küzdeni ellene. Nyíltan le kell szögeznünk — mondotta Gáspár polgármester, — hogy az egyházak felelősek a deportálásért, mert ha az Evangélium utján jártak volna és annak tanítását — „Szeresd felebarátodat, mint te magadadat!” — fenn hirdetik és ennek a tanításnak teljes hatalmukkal és befolyásukkal igyekeznek érvényre szerezni, nem történhetett volna meg ez a gyalázat. Kérte a deportáltakat, hogy a maguk részéről a felebaráti szeretet gyakorlásával igyekezzenek a társadalmi megbékélést előmozdítani.

Szabados Pál megrázó képeben fejezte ki a deportáltak fizikai és lelki szenvedéseit. Megállapította, hogy az új demokratikus köztársaságnak ők a leg-*hűségesebb* polgárai. Nem kívának előjogokat, de értekeztek fokozottabban kívánják védeni.

Dr. Katona József, pesti rabbi, sajnálattal állapította meg a többi hitfelekezeti papjainak távolmaradását. A zsidó Szentírás a *kiáforásra* minden pozitív végzetésnek — mondotta. — A zsidóság mindig a felebaráti szeretet alapján állott, de követte a Tisparancsnoktól többi igazságait is: nem ölt és

nem kívánta felebarátja vagyát. Sajnos, *mások* nem követették ezeket a tanításokat. Ez vezetett a deportáláshoz és milliók kiirtásához. Ha akarnánk, sem tudnók elfeledni, ami velünk történt, — mondotta, — de mindennek ellenére mi is a megbékélést hirdetjük, ezen a téren a kezdeményezés azonban nem a mi feladatunk.

Délután az izr. temetőben nagy részvét mellett, megható

gyászszertartás keretében helyezték el örök nyugalomra

a székesfehérvári nyilas pártvezető *hét ismeretlen zsidó munkaszolgálatos áldozatát*, akiket a nemrég elfogott Pintér József volt nyilas főispán öletett meg. A „főispán” a nyomozás során sajtóközleg hozta napvilágra áldozatait a nyilas pártvezető *pirocéjéből*.

A temetésen az összes hatóságok és pártok képviseltették magukat, élükön a polgármesterrel. A rendőrség díszszakasza sorakozott fel a sir két oldalán.

Katona József rabbi a gyászgyászbeszédében a nyilas gonoszlevők áldozatainak mártírúrnát méltatta. Egyisten hitűként és az emberi szabadságszereméért áldozták életüket ezek az ifjak — mondotta. — Az ő vértanúságuk nemcsak azokat vádolja, akiknek kezéhez ártatlan vérük tapad, hanem azokat is, akiknek módjukban állott és egyben kötelességük lett volna az ilyen gaztettek megakadályozása és akik *passzív áldozatuk lettek részeseivé ennek a gyilkosságnak*. A vértanuk emlékére azonban nemcsak vádol, hanem tanúságtételével tisztultabb és emelkedettebb életszemléletre vezet és hozzásegíti a szörnyű tragédia túlcélit a megbékéléshez.

Gaudernák ezredes, a honvédkerület h. parancsnoka, mint *kötelességteljesítő honvédbajtársakat bucsúztatta el a munkaszolgálatosokat, így adván meg nekik a hős katonáknak kijáró tiszteletet, amiben — mint mondotta — életükben nem lehetett részük.*

A gyásznemetségek utolsó és legmeghatóbb aktsza másnap, június 17-én délelőtt a Rákóczi-*ut*

romtemplomban

zajlott le kb. 3000 fehérvári hittestvérünk gázhalálának két évig évfordulóján, melyet a hazatértek egézszer napi munkaszünettel és bójittel gyászoltak meg.

Dr. Katona József rabbi istentisztelet keretében megtartott szónoklatát a hívők hangnagyszerűen kísérték.

(—1—n)

HAJMUNKÁK
hajfestés, dauer
Renczesnél, 84.
CSENGERY-UTCA

Ne csináljon lakás gondot, keresse fel *ifj. Nagyt*

Pesten: VIII., VAS-UTCA 5. — Budán: ALKOTÁS-UTCA 1.

Fuvarozást vállal Pesten és vidéken

FÉRFISZÖVET különlegességek
HOFFMANN ALFRÉD IV., DEÁK FERENC-U. 19

Autó
Portál
Butor
Ablak

ü v e g

Wagner,
Kazinczy-u. 9.
Telefon: 221-676

HOGY TÖRTÉNT?

XXVI.

Az auschwitzi jegyzőkönyvek hatása — Hírek a gettók kivallatásairól — A deportálások első statisztikája

A történelem ismeri a döntő fordulatokat, amelyek a bukás vagy emelkedés kiugró görbéjét jelzik és amelyek egyszerre más irányt adnak az események fejlődésének. A történelemből átment ez annak költői formájába, a drámába, ahol a nagy drámai fordulatok jelzik, amikor a fejlődés taszítóereje új utat vág magának. A magyar zsidóság 1944. évi tragédiájában ilyen fordulatot jelentett az auschwitzi jegyzőkönyvek ismerete, mely egyfelől eloszlatta a naivul büniös optimizmust, amely a magyar zsidóság nagy főbbségének tudatát elhatalmasította, másrészt ezeknek az írásoknak a terjesztése felrázta egyes keresztény vezetőkön az egyes lelkiismeretét és világosan bemutatta, hogy politikájuk hova vezetett.

Egyszerre kitűnt, hogy a magyar zsidóság sorsa, annak kipusztítása egyúttal a magyar tragédiáját is jelenti, — hiszen a háború elvesztése, — különösen a nyugati partraszállás után, — minden józanul gondolkodó előtt biztos volt. Bebizonyosodott az a jóslás, amit a magyar zsidóság a zsidótörvények alkalmával az országgyűléshez írt tiltakozásában hangoztatott: „A mi pusztulásunk egyet jelent az egész ország elesésével”. Az auschwitzi jegyzőkönyvből tudták meg a kormányzólól kezdve, az ország egyházi és világi nagyjai, hogy sokszázszor magyar állampolgár zsidót a halálba kergettek és annak tudatára kellett ébredniük, hogy ezért rövidesen felelni kell Nem a zsidók, hanem saját maguk, hatalmi állásuk megmentése és a vezetésük alatt álló ország érdekében léptek fel a további deportálások megszüntetése végett. De sajnos, ez a vidéki zsidóságon már nem segíthetett.

Az auschwitzi jegyzőkönyveket nagy titokban másolatni kezdték a Sip-utczában. Elcsejtve „bizalmasan” kezelték, — „hogy pánikot ne keltsenek”, — de rövidesen mutogatni kezdték széles körökben. Idegen nyelvekre is lefordították a külföldi követségek részére, többek között olasz nyelvre, hogy a pápai nunciushoz is eljuttassák. Többen vállalkoztak, hogy elviszik befolyásos egyházi és világi személyekhez. Így került el Serédi hercegprímáshoz, Ravasz püspökhöz, Hortly kormányzóhoz két uton is eljutott, egyrészt ifj. Hortly Miklós közvetítésével, másfelől a Lakatos-kormány későbbi igazságügyminisztere útján. A zsidóknál iszonyatot, a jóérzésű keresztényekben pedig mélysé-

ges megdöbbenést váltottak ki. Mindkét réteg felismerte, hogy nincs kitérés, elmulat a halogatás ideje és elérkezett a történelmi pillanat, amikor cselekedni kell. De sem az egyik, sem a másik oldalon nem volt meg az erő a cselekvéshez. Borzalommal kellett látni, hogy a belegségnek ebben a súlyos stádiumában vagy semmit, vagy csak nagyon keveset tudnak segíteni. Most tűnt ki, hogy milyen szakadékhöz vezetett a 25 éves antiszemita törvények által terjesztett méltóság, a bilincsebe vert sajtó és mindaz, amit a Gömböstől — Sztójay-ig vezető kormányzat jelentett. Az ország lakosságának túlnyomó része bedült a fasizta sajtó izgatásainak, leste az újabb és újabb zsidórendeleteket, vidéken a deportálások előrehaladó fázisait és anélkül legjobban várták a zsidóknak a kizsárolását.

Amikor a pesti zsidóság vezetői megismerték az auschwitzi jegyzőkönyveket, a deportálások már megindultak. Kánkforgóként ellátnak az a német „jótudat” (??) amit a Gestaponak az első hetekben leadott hazudozásából merítettek és amiért annyit találtak és kilincseltek a sváblhegyi SS barlangokban. Irtozatos következményekkel járt a „magyar vonat” leltérszámítása és így nem csoda, hogy nem mutatkozott magyar ellenállási mozgalom, amely a vidéki zsidóságon segítene volna. Azóta már bebizonyosodott annak az álláspontnak az igazsága, hogy kezdettől fogva minden eszközzel a magyar ellenállást kellett volna erősíteni és ennek elmulasztása a legsúlyosabb történelmi hiba volt. Wesenmayernak és Winkelmann tábornoknak kihallgatásából kitűnt, hogy tulajdonképpen a Gestapo milyen csekély létszámú volt Magyarországon és a magyar csendőrség segítségével nélkülül a vidéki zsidóság deportálását nem tudta volna végrehajtani.

A vidéki gettósítások

a gettók sűrűsítése és a deportálások pedig páratlanul gyors iramban folytak. Ugy látszik, hogy a Gestapo tudta vagy érezte, hogy munkáját be kell fejeznie, mielőtt még a zsidók felocsúdnának és a jóérzésű keresztény rétegek megmozdulnak. Napról-napra, óráról-órára érkeztek hírek a vidéki gettók borzalmairól és a zsidótanács vidéki osztályán gyűlteni kezdték a deportálások számbeli adatait. Május hó végén a következő feljegyzés számol be a helyzetről:

„Salgótarján közösgében azévi

május hó 31-én éjjel több jó módú zsidót a községi polgári iskola épületébe vittek, ahol más községekből érkezett 50 csendőr kezdte őket vallatni az állítólag elrejtett vagyontárgyak felől. A vallatás során cipőiket lehúzták és talpukat verték, majd gombostűvel szurkálták. Egyeseknek csontjukat összetörték. — Egy ottani zsidó ügyvéd nem bírta az üllegetéseket és azért azt vallotta, hogy ő a néhány km-re fekvő Bárna község egyik kertjében elásott értékeket, holott ez nem volt igaz, csak azért mondotta, hogy odament megzúnják az üllegetés. A csendőrök ki is kísérték. Ott azonban semmiféle vagyontárgyat nem volt. Hogy visszafelé mi történt az ügyvéddel, nem volt megállapítható. — Egy fogorvost az épület egy második emeleti helyiségében félholtra vertek, majd kidobták az udvarra, hol több keresztény nő felocsúlna. A felháborodott tömeg előtt a csendőrök úgy akarták fellütni a dolgot, mintha a szerencsétlen ember öngyilkossági szándékából maga ugrott volna ki az ablakon, holott jártányi ereje sem volt. Az említett fogorvos rövidesen meghalt.

Miskolcon a zsidókat zárt területől a város és a diósgyőri vasgyár közt lévő textilgyár területére vitték, üllegetések közt. A bántalmazásokba Tyrnauer Márk ny. kir. kurini bíró, Klein Sándor szék. száza-

dos és egy Hofbauer nevű kereskedő belehaltak.

Losoncban a gettóban az őrszolgát a rendőrség helyett egy csendőr-különítmény vette át és az elrejtett vagyontárgyak után kezdett kutatni. A vallatások során testi bántalmazások történtek, amelyek következményeként számosan betegek lettek.

Párkányból június 6-án az összes zsidókat Lévára szállították. Ugy a párkányi, mint az Esztergomból előzetesen Párkányba vitt zsidókat elszállításuk előtt kivallatásnak vetették alá, az állítólag be nem jelentett vagyontárgyak hollétének megállapítása végett.

Székesfehérvárott június 5-én reggel 5 órakor a gettóban a rendőrség helyett csendőrség vette át a szolgálatot és mintegy 2100 embert a vasutállomás melletti rozoga állapotban levő téglagyárban helyeztek el, amelynek befogadóképessége 100 ember. A mozogni nem tudó betegeket hordágyon vitték át. Elszállítás előtt a csendőrök vallatni kezdték a zsidókat afelől, hogy vagyonukat hol rejtették el. A vallatás során férfiakat és nőket meztelen talpukon gumibottal vertek.”

MUNKÁCSI ERNŐ

(Folytatás következik szármunkban: Belső mozgolódás a zsidóháadás ellen. Illegitim újságot terjesztése.)

Életműszert adok annak, aki bírt és

Kaposi Andor

58 éves Omaza tisztviselő. Sínvárosban volt Vajkon és Pest-országban. 1944 november 15-én Budapesten keresztül Amerikába holtára vitték. Értékesítést két: Kaposi Andorné, VI. Eötvös-utca 24. Darvas fűszerüzlet.

Neuman (Newman) Izidor

budapesti lakos és

Franciska, Mária, Erzsébet

nevű gyermekei, — az északamerikai Birminghamban (Alabama állam) 1944 június 6-án oltalt

Adler Ike

amerikai állampolgár unokaöccse, vagy hugai jelentkezzenek a Kivándorlókat és Visszavándorlókat Védő Irodában,

Budapest, VI., Eötvös-utca 7. sz. I. em. 18. d. u. 12—1 óra között.

Zsidó Világkongresszus és Jewish Agency for Palestine

Magyarországi Képviselete, Statisztikai és Tudakozó Hivatalának, (Budapest, V., Wekerle-Sándor-u. 7.) közleményei.

Az alant felsorolt személyek részére külföldről levél, vagy üzenet érkezett. Kérünk mindenkit, aki nevezettekről felvilágosítást adhat, közölje azt hivatalunkkal (V., Wekerle-Sándor-u. 7., Tel.: 186-009.) szombatheti és vasárnap kivételével, d. e. 9-1 óra között.

A címzett neve, külföldről megadott lakáscím, kereső:

- Schwarz Ignác sz. Hajdunánás, 1912. P. M. 120/1. Keresi: Schwarz Róza, Antwerpen.
- Salomon Mátyás sz. Szarvas, 1914. P. M. 120/2. Keresi: Emanuel Roth, Antwerpen.
- Deutsch Miksané Schwarz Ilona sz. 1882. P. M. 119/1. Keresi: Paul Vermer, Chicago.
- Asias Juria kisfia, P. M. 112/2. Keresi: Asias Jurin.
- Róth Jenő szül. Mezökáshony. P. M. 121. Keresi: Rabbi Ahron Róth, Jeruzsálem.
- Baltuch Éva 27 éves, Kolozsvár. P. U. II/4/1. Keresi: Hirsch Sarolta, Newyork.
- Fuchs György sz. 1900. Bpest, P. L. III/k/1. Keresi: Weisz Iné, Anglia.
- Herschkovits Gábor sz. 1927. Lívada, Budapest. P. Sd. VI/g/1. Keresi: Herschkovits Ilona, Svédország.
- Ganz Lea, P. M. 110/5. Keresik: Amerikai rokonai.
- Calger Klári, Magda, Erzsébet, Alice, P. M. 119/6. Keresik: Amerikai rokonai.
- Weisberger Ida, Bpest, Kapásutca 12. B. I. II.
- Schlösser Regina, P. M. 110/10. Keresi: Nathan Akselrad, Lengyelország.
- Bunzl Szerén, Arthur, Gabriella, Marianna, P. M. 119/11. Keresi: Nathan Akselrad, Lengyelország.
- Heller Imre sz. 1892, Budapest. P. M. 119/16. Keresi: Dávid Rothholder, Sanghau.
- Spitzer Aranka, Budapest, Dembinszky-u. P. M. 119/17.
- Winkler Stefánia, Salzwedelben szabadult fel. P. M. 119/18.
- Rosenbaum Etel sz. 1924, Nagyszőlős, P. M. 119/19.
- Ránsi Ferenc sz. 1916. Budapest, P. M. 119/20. Keresi: Rónai Pál, Rio de Janeiro.
- Schwarz Adalbert Béta sz. Tapolcafé. Pápa. P. M. 117/17. Keresi: dr. Ernest Kende, Montreaux.
- Wiesel Eugénia, 1914, Mezőcsát, P. M. 117/18. Keresi: Wiesel, Lyon.
- Dr. Weiss Sándor, Budapest. P. M. 117/19. Keresi: dr. Dragutin Schwarz, Genève.
- Kapolyiné sz. Opler Irma, 1878. Barcs P. M. 117/20. Keresi: Susanne Lanik, Wien.
- Dr. Kapolyi Vilmos István, 1869, Nagyatád. Barcs. P. M. 117/21. Keresi: Susanne Lanik, Wien.
- Hacsóné sz. Kapolyi Anna, 1905, Barcs. Budapest. P. M. 117/22. Keresi: Susanne Lanik, Wien.
- Huszár Miklós, 1910. Budapest, Telépy-u. P. M. 117/23. Keresi: Hussar Joseph, francia yöröskerezt.

- Kenczerné, Huszár Zsófia, 1911. Bp., Mész-u. P. M. 117/24. Keresi: Hussar Joseph, francia yöröskerezt.
- Rotstein Vigdor és Chaim. Bp. P. M. 117/25. Keresi: Moshe Rotstein.
- Neufeld Alice, 1912. P. M. 117/26. Keresi: Hofbauer Róbert, Newyork.
- Reckfänger Mátyas. Musz, Magdeburg. P. M. 117/27. Keresi: Tolnai Richard, Zürich.
- Guth és Gulfné, 56 és 50 évesek. Bucarest, rue Spatalerin 26. P. M. 117/28. Keresi: Victor Guth, Tel-Aviv.
- Dacu Pál, 1915, közműves, Génesen született. Dunszeg? P. M. 117/29. Keresi: Dacu Didó, Ghiroda.
- Spitzer János, 1875, Karlova, kereskedő. Wien, Weissgarberlande 8. P. M. 117/30. Keresi: Spitzer Jacques, Sao-Paulo.
- Spitzer Adél, Wien, Weissgarberlande 8. P. M. 117/30/a. Keresi: Spitzer Jacques, Sao-Paulo.
- Spitzer Ottó. Wien, Weissgarberlande 8. P. M. 117/30/b. Keresi: Spitzer Jacques, Sao-Paulo.
- Spitzer Pál. Wien, Weissgarberlande 8. P. M. 117/30/c. Keresi: Spitzer Jacques, Sao-Paulo.
- Lindénbaum Lipót, 1880. Bp., mérnök. Bepen-Belsch. P. M. 117/31. Keresi: Munk Ikédy, Toronto.
- Siklós Irén, 1897 Bpest. Theresienstadt. P. M. 117/32. Keresi: Glass Mária, Lausanne.
- Löwy Ignác, 1908, Encs. Auschwitz. P. M. 117/33. Keresi: Löwy Ignác, Mondsee.
- Löwy Tivadar, 1929. Encs. Auschwitz. P. M. 117/34. Keresi: Löwy Ignác, Mondsee.
- Löwy Frigyes, Auschwitz. P. M. 117/35. Keresi: Löwy Ignác, Mondsee.
- Markstein József, 1893, Délyegkereskedő, Budapest. P. M. 117/1. Keresi: Fehér Magda, London.
- Hacker Alfréd, 1879. Bpest, gyáros. P. M. 117/2. Keresi: Hacker Cornél, London.
- Steiner Richard és felesége, 1878. P. M. 117/3. Keresi: Steiner Franz, London.
- Fluss József, 1926 Berlin. P. M. 117/4. Fluss Berla, London.
- Alexander Gertrud és Éva, sz. Budapest. P. M. 117/5. Keresi: Gansel, London.
- Dr. Engel György, 1904, Bpest. P. M. 117/6. Ernest Kende dr. Genéve.
- Gellő Ervin, 1921, Sopron. P. M. 117/7. Michel Gellis, Schweizerhof.

A „Rökk“ életbenmaradt volt foglyainak istentisztelete a Rabbiképző Intézet templomában

Eppen két éve annak, hogy a Rabbiképző Intézet épületére úgy tekintettek, mint a főváros egyik legborzalmasabb helyére, mert ide hozták be a zsidó írókat, művészeket, a gazdasági élet vezetőit és az utcán öltöztetésre letartóztatott fiatal és idős nőket, hogy aztán a legszeszélyesebb válogatás után, tulnyomó többségüket deportálták a német haláltáborokba. Azok a férfiak és asszonyok, akik az elmúlt hét péntek estéjén összegyűltek bálaadó istentiszteletre a Rabbiképző Intézet intím hangulatú templomában, nagyon jól tudták, hogy miért száll köszönetük az Egek Urához. Az ő átérett, de ki nem mondott gondolataikat fejezte ki az alkalomhoz nagyon is illő szép beszédében dr. Schweicer József rabbijelölt, aki többek között azt fejtegette, hogy a zsidóság történelmi szerető szívével várja vissza azokat a testvéreket, akik a vesztély óráiban, hogy életüket megmentésük, más vallást vettek fel. A felszabadulás után azonban már itt az ideje annak, hogy visszatérjenek oda, ahol megértő lelkek fogadják őket: a zsidósághoz. Az istentisztelet végén a megjelentek, együttesen mondták el a kadist, azokért, akiket meggyilkoltak a fasizmus zsoldosai. (G.—S.)

Felvétel az Országos Rabbiképző Intézetbe

Az 1946-47-ik tanévre a beiratkozások az Országos Rabbiképző Intézetbe megkezdődtek. Ez a nagymultú iskola, amely Európa és Amerika zsidóságát évtizedek óta papokkal, tudóssal, szellemi vezetőikkel látta el, jelenleg az egyetlen modern rabbiképző intézet a kontinensen. Növendékeinek internátusában teljes ellátást és lakást ad. Gimnáziumi tagozatában, az eddigi öt év helyett, négy év után érettségiznek a tanulók. Az intézet igazgatósága felhívja azoknak a zsidó ifjaknak a figyelmét, akik tehetséget és hivatást éreznek magukban arra, hogy az egyetem zsidóság szellemi újjáépítésében részt vegyenek, jelentkezzenek felvételre az Országos Rabbiképző Intézetben. A felvétel feltételeiről, akár szóban, akár írásban, készpénzzel ad felvilágosítást az Igazgatóság.

Okleveles ápolónő

vidéki urcsalánál bármilyen elhelyezkedést keres. „Komoly urleány” jellegű a kiadása.

Elemisták héber nyelvű vizsgája

Az elmúlt héten érdekes pedagógiai bemutatónak voltak a szem- és füllanui, azok a szülőké és tanárok, akik a Tarbut elemi iskolájának vizsgáján megjelentek. Az Országos Rabbiképző Intézet temploma, ahol a héber nyelvű vizsgát megrendezték, zsúfolásig megtelt érdeklődőkkel. A gyerekek javára írjuk, hogy a sok új arctól nem ijedtek meg. Értelmes, világos, tárgyhoz szóló feleleteket adtak héberül. Héber nőket daloltak, héber nyelven oldották meg a számtan példákat és héber verseket szavaltak. Ahogyan az egyes osztályok csillogó szemű nebulói héberül beszéltek meg a tanítókisasszonyokkal az elvégzett tananyagot, az eleven bizonyítéka volt annak, hogy a héber nem tekinthető holt nyelvnek, a héber költők nyelvújításának eredményeit, ma már kisgyerekek viszik át az életbe, a zsidó közvélemény tudatába. A Tarbut érdeme, hogy a gyereket megtanította héberül beszélni és énekelni.

A Magyarországi „Tarbut” Héber Kultúregyesület fenn tartásában működő budapesti héber tanításhelyű „Tarbut” Gimnáziumba és „Tarbut” Népi iskolába a beiratkozások az 1946/47-es tanévre 1946 június hó 27-én és 28-án d. e. 10-11 óráig a Rökk Szellárd-u. 26. sz. alatti „Tarbut” irodában (II. emelet) vannak.

Felhívjuk a polgári iskolák és gimnáziumok IV. osztályát jó eredménnyel elvégzett növendékei figyelmét arra, hogy az 1946/47-es iskolaévben megnyitjuk vegyipari középiskolánk I. (V. gimn.) osztályát, amelyre nyáron az időpontban lehet bizonyítvánnyal jelentkezni.

Magyarországi „Tarbut” Héber Kultúregyesület, Bpest, Rökk Szellárd-utca 26.

A Szolnoki Izs. Hitközség

illetve közsegkerület pályázati hírdet az elhalálozás folytán megüresedett

papi állásra

Ajánlatok 1946 július 26-ig kaphatók az azok részéről, akik az Országos Rabbiképző Főiskolától nyert oklevél alapján olykor lelki és szellemi feltételeknek tudnak eleget tenni, amelyek folytán a felekezeti élet bensősége és a hűség elmélyítése elérhető legyen.

Szolnok, 1946 június 17-én. A Szolnoki Izs. Hitközség elnöksége

Jobb nő egy-két ór. HAZTARTÁSÁT VÁLTOZTATNÁ. „Megbízható” jellegű a kiadása.

Vallomás Maxim Gorkijról

Halálának tizedik évfordulója alkalmából

Írta: GERVAI SÁNDOR

Igen izgalgó és igen érdekes feladat, annak a szellemi folyamlatnak a megállapítása, amely egy zsidó író a zsidósághoz visz, vagy — mintha az örök bűjt volna belé, — arra csábít, hogy támadja és rágalmazza.

Voltak gondolkodók, lángelmék, akiket a zsidó ember léte, végzete, nyomorusága egyáltalán nem érdekelt, csak a zsidóság szelleme ragadta meg képzeletüket. Ezek közé tartozott Friedrich Nietzsche is, aki bár a porosz kegyetlenséget és érzéketlenséget állította a világ elé eszményképül, — amivel elsősorban saját gyávaságát és akaratnélküliségét akarta sarkantyúzni, — a zsidósághoz mégis vonódott. Az igaz viszont, hogy ez a viszony nem két erős és egészséges ember bensőséges kapcsolata volt, hanem — legalább is, ami Nietzsche-t illeti, — egy szeszélyes és féltékenységi rohamokban magát kiélő, kisebbségi érzéstől gyötört szerelmes vallomása, aki, hol szenvedélyesen dicsérte a zsidóságot s érdemeit az egész magasztalta, hol meg alapon leszedte róla a szenteltvizet, mint egy bőszt völgyény, aki annyira összeszedte menyasszonyát, hogy végül már nem lát benne mást, mint egy csuf bo-

szorkányt, akit rajta kívül senki más az ég-világon nem szerethet, egyedül csak ő, tehát megmarad neki.

Mennyire máként látta Maxim Gorkij a zsidóságot! Ő talán nem ismerte a zsidóság szellemének a részleteit, a fejlődési fokokat, hatásokat és ellenhatásokat, amelyek ezt a szellemet kialakították: nem tudta, — mint Nietzsche, — ki volt Száádja gáon, aki megafolta Chiwi-al-Balchi pontosan kétfőszáz kellemetlen és udvariatlan kérdészt a Szentírásal kapcsolatban, Majmonidészá mltveit sem ismerte, úgy mint Aquinói Szent Tamás.

Maxim Gorkijt nem a zsidóság szellemének mulja érdekelte, nem hatalmas alkotásainak ismerete és tisztelete vezette a zsidósághoz, hanem a zsidóság lelki alkotához hasonló messiásnusztikus beállítottsága és Dosztojevskies életsemlelete, amely azt vallja: „leborulok a szenvedés nagysága előtt”.

Maxim Gorkijt a zsidóság irigikuma vonzotta. A „mezitlábások” költője, akinek jóságát Tolsztoj is megcsodálta s aki mindig hatalmas erővel tett hitet a jóság mellett, megrendülve szemlélte ezt az iszonyatos zsidó tragikumot, amelynek fel-

oldása, bevégződése nem akar elérkezni.

Maxim Gorkij életérésénél van egy árnyalata, amely rokonságot mutat a zsidósággal: regényeinek szereplői, akikkel saját gondolatait és érzéseit mondatja el, a vallás, igaz, vagy hamis voltáról beszélgetnek, a „jó” utjának kérdése izgatja őket s profétának vallják magukat, mint akik egyedül alkalmasak arra, hogy a cárok elnyomása alatt szenvedő tömegeket megváltásuk kinjaitól.

Társadalmi szempontból is hasonló volt a helyzetük — eleinte. Maxim Gorkij, mint a „deklasszáltak” írója indult el a halhatatlanságra ivelt útjára. Az a zsidóság pedig, amelyet Maxim Gorkij látott a szláv zsidónegyedekben, maga volt a megtestesült „deklasszátság”. A nagypolgárság, a szocialista forradalom tüzeinek szitóit gyűlölte bennük, a proletárság a tőkésék szövetségének hitte őket, vegyük figyelembe meg azt, hogy a cári rendszer válságba jutott — s világosan láthatjuk a pogromok okait és rendezőit.

1903-ban robbantak ki a kiseneyi pogromok. Maxim Gorkij ekkor már rendkívül népszerű író volt hazájában és külföldön egyaránt. A negyedik rend profétájává, művésztévé és tanító-jává fejlődött. A vérengzések hatása alatt rendkívül bátor cikkben támadta meg a reakciós köröket. A középosztály

elvakult dühbel fogadta a kor egyik legnagyobb írójának és nyugtalanító lelkiismeretlenségű leplező cikkeit. A forradalmi tömegek szeretetét azonban még jobban megnyerte ezzel s amikor megakadályozták abban, hogy oroszországi lapokban foglalkozzék az eseményekkel, a külföldön megjelenő „Oszvobodszenye” című folyóiratban vonta felelősségre a zsidó megszárlásokért a reakciós újságírókat, akik felkorbácsolták a zsidógyűlölet hullámaát.

„Tiltakozás nélkül” című elbeszélésében művészi keresztmetszetét adja a pogromok hátterének, kitörésének és a társadalom képmutatásának, amelylyel az ártatlanul kiontott vér fölött mossa kezét.

„Volt egyszer egy állam, — így kezdődik az elbeszélés, — amelyben zsidók éltek, s egészen egyszerű zsidók, akik pogromokra és egyéb állam szükségletek céljára nélkülözhetetlenek voltak.

Az eljárás a következő volt: Mihelyt a lakosság rossz sorsá miatt elégedetlenkedni kezdett, felhangzott a rendfenntartó helyekről a reményteljes szózat:

— Okosabb volna, ha chelelyett, hogy felizgultok, inkább elraknátok egy kissé a zsidókat.

A nép gondolkodott egy darabig, végül azonban belátták, hogy nem lehetnek okosabbak, mint amit a felsőbbség már

„Der Gimisch”

Emlékezés GIMES LAJOS festőművészre

Írta: GYÖRGY ENDRE

Igen nagy érdeklődéssel olvastam az *Uj Élet* legutóbbi számában a *Mártírok képei és szobrai* című cikket azokról a hemes alkotóművészekről, akik örökké csak a szépet keresték, mégis elpusztította őket a gyűlölet. A cikk a feketekeretes névsorban megemlíti Gimes Lajos festőművészt is, aki azért nem vehetett részt a kiállításon, mert „nem tért vissza a deportációból”. Bizony szegény Gimes nem tért vissza és hiába is várnók, sohasem fog többé visszatérni. De hadd mondjak el róla néhány ismeretlen adatot, amivel hitelesen lerögzíthetjük, mi is történt ezzel a kitűnő festőművésszel, akinek keselje főként harmonikus esendéleteket varázsolt a vászonra; egyben pedig áldozhatunk az ő emlékének. Együtt szenvedtem a deportálás rémségeit Gimes mesterrel és a hely együtt elhurcolt orvos Avé-

rével. Együtt bandukoltunk a magyar országotokon, amikor 1944 novemberében utnak indítottak, neki egyenest a határnak, hogy azon keresztül kidobjanak Németországba. A *buchenwaldi légerbe* kerültünk, onnan pedig ugyanez a gyűlölet helyezték ki munkára Colditzba, Szászországba. Eleinte Gimes Lajos ugyanazt a testetelket örök nehéz munkát, súlyos vasdarabok, téglahalmok, sziklakövek, gerendák cipelését végezte, mint mi. Később azután reámosolygott a szerencse. Bár mindannyian gondosan liltkoltuk „eredeti” foglalkozásunkat, úgyilátszik mégis hírcment, hogy Gimes nem ám olyan egyszerű és közönséges halandó, mint a többi Häfling, hanem istenáldotta tehetség, a színek, tájak nagy mestere! Szinte csodáltnivaló, hogy azok a bárgyu agyak és durva lelkek, amelyeket a mi felügyelőtünnkel, helyesebben sanyargattatásunkkal bíztak meg, erre felfigyeltek. És ahelyett, hogy mint szokás volt, még jobban üldözték volna, apró kedvezésekhez juttatták!

Volt egy öreg fenevadunk, a Lagerálltete, berlini lebujoesmáros, akit mézes-mázoskodó természetete ellenére a nyolcesztendei légerélet mindenre elszánt, aljas lelkűtű fráterre tett. Ez a söpredék és aljaember mindenkihez gonosz volt, mindenkit hajlandó volt bármelyik pillanatban husánggal megütni, rugdalni, keplaltatni. Gonosz szándékai azonban Gimesnél meglorantak és szelidekké változtak. Sokat csodálkoztunk ezen a változáson, de a festőművész főnem egyéniségének tulajdonítottuk, hogy ezt a vadállatot is meg tudta juhászítani. Mindenekelőtt bedugta a festőművészt a meleg asztalosműhelybe, amelynek csirizes, forgácsillatú, langy levegőjében magához tért, újraéledt az agyongyöőrt, sokat sanyargatott ember. Keze felengedett a fagytól, teste kiegyenesedett gémberedeltségéből. A „tábor öregje” (honnán, honnan nem?) ecseteket, festéket, ceruzát, rajzpapirost, „dekli” szerzett a számára és „Gimisch”, ahogy a feketeszívű és lelkü vén gazember atyáskodva

és cirógatva őt nevezte, munkához láthatott. Csinált egy-egy kisebb portré a zsebképekről, rovottmultu pane durjainkról. A képekkel egyre nagyobb sikere volt. Ahány SS-Mann körülöttünk forgolódott, már pedig forgolódott vagy néhány tucat, mind le akarta magát festetni, hogy gyönyörű arcát megörökíttessék az örökkévalóság számára. Persze az annyit hozzávaló, ami ehhez szükséges lett volna, megközelítőleg sem volt. Gimes tehát kénytelen volt a munkát szépen beosztani és aszerint fogadni a jelentkezőket, hogy milyen rangot viseltek a halálfejes jelvényvel büszkélkedő, de csak velünk, szerencsétlen védtelenekkel szemben hősök társaság sorában. A Lagerálltete féltékenykedett a felfe-dezettjére és alig akarta megengedni, hogy másnak is dolgozzon. Azt szerette volna, ha az ő irodájának falát díszítik műveivel és csak azt „képezi ki.” Percenként kereste, hivat „der Gimisch”-t, aki kicsit ügyetlen és túl szerény is volt ahhoz, hogy ezt a „batalmas”

előre elhatározott és így döntöttek:

— Testvérek, lássunk munkához a szent cél érdekében!

Miután tehát vagy ötven házat szétrombollak és számtalan zsidót elverték, az államfenntartó munkában kimerülve, más gondolatra jötték. Lassanként elfelejtették, hogy mit is akartak véghezvinni — és a rend győzött!

A pogromok után azonban mindig akadt néhány jó ember, akik kiállványban tiltakoztak a vérengzések ellen és elégtelent követeltek. Ezt a szép nyilatkozatot persze csak a zsidók olvasták el s anyira meghatotta őket, hogy keservesen zokogni kezdtek. De az egyik furfangos zsidó zavarba akarta ejteni az emberbarátokat s azt ajánlotta: vásároljanak össze a zsidók minden tollat, tintát és papírost, vajjon mit csinálnak majd akkor a legközelebbi pogrom után az emberbarátok? Amikor ismét lezajlott egy pogrom, az emberbarátok a zsidók csele miatt nem tudtak szép nyilatkozatokat írni s ezért jobb híjján a kerítésre akarták tiltakozásukat ráfesteni. De a rendőr rájuk piritott, ők pedig „elszűnyeltek megukat és hazamentek. Így szután ez alkalommal a pogrom után nem volt tiltakozás és az emberbarátok elégtel nélkül maradtak“.

Maxim Gorkij nemcsak egy nép költője, hanem a világ minden elnyomott és felszabadulásra

váró közösségéé, akik műveit azért olvassák, hogy belőle biztatást és szereletet merítsenek. Ha volt valaha nép, amely Maxim Gorkijra egy tekintelt, mint testvérére és barátjára, akkor a zsidóság joggal ezek közé tartozik, mert hiszen Maxim Gorkij a legsötétebb órában állt melléje, akkor, amikor ez a kiállítás nem jelentett előnyt, ellenkezőleg, kockára tette általa társadalmi és irodalmi sikereit.

Keressük két deportált fiunkat!

Hoffmann Emil

született 1923 Sopron,

Hoffmann Erich

született 1927 Sopron.

KISTARCSÁRÓL 1944 július 19-én BIRKENAUBA vitték mindkettőt, ott a Kleidungskammerben dolgoztak. 1944 október 26-án ORANIEN-BÜRGBA, onnan SACHSEN-HAUSENBA, onnan ORDRUFBA vagy MAGDEBURGBA kerültek. Kétségbeesett szüleik könyörögnek, aki tud róluk, értesítsen.

Minden költséget szívesen megtérítünk.

HOFFMANN Dávid, Budapest, VI., Paulai Ede-u. 67.

Nyilvános felhívás!

Mi, önálló iparosok és kereskedők, megalakítottuk az Iroda és Üzletház Szövetkezetet és csatlakozásra hívjuk fel a magyar

iparosokat, kereskedőket, szövetkezeteket,

hogy együttesen szolgáljuk Magyarországot iparának és kereskedelmének ujjáépítését.

A szövetkezet tagja lehet minden önálló iparral rendelkező magyar állampolgár vagy jogi személy.

Az Iroda és Üzletház Szövetkezet nem gyárt, nem kereskedik, hanem az erkölcsi és inflációs romokban heverő magyar ipar és kereskedelem ujjáépítését kívánja hivatalmentesen szolgálni.

Az Iroda és Üzletház Szövetkezet minden állami, városi vagy bankérdekeltségtől mentesen, csak dolgozó tagjai reális anyagi erejéből alakult és így kívánja ön- és közérdekű munkásságát végezni.

Részletes működési tervet minden érdeklődőnek rendelkezésre áll.

Lelküismeretes, megbízható szervezetet állítunk a dolgozó gazdasági élet szolgálatába, melynek sokféle szolgáltatása minden

boldogulni és nem harácsolni, ittmaradni és nem kivándorolni, dolgozni és nem lezúlni

akaró iparost, kereskedőt, szövetkezetet munkájában hatáson túl támogat.

A mai roppant költséges posta és nyomtatvány propaganda helyett a sajtó útján hívjuk tagjaink sorába a józan gondolkodású, önálló polgártársainkat, hogy saját előnyük és közérdekük védelmében lépjenek be nagy munkaközösségünk harcos táborába.

Szervezési irodánk — a központi székházunk felépítéséig — Budapest, VII., Nagyatádi Szabó-u. 18. szám alatt működik és 226-850 ss. alatt telefonon is elérhető.

barátságát kihasználja. Kapott ugyan jobb falatokat is, ami itt magát az életet, a megmaradást jelentette, de a művész, mintha fityegő hányt volna a földi javakra; látszólag megelégedett azzal, hogy az asztalosműhely zugában meghúzhatta magát. Pedig, ha csak kicsit is jobban „adminisztrálja“ a személyét, ki is járhatott volna a helyi hajalmasságok lakására, hogy ott igazi kényelemben és jóindásban portretírozza a horogkeresztnek ezeket az égetnivaló ajultait és aszalótagjait.

Igy jött el 1944 karácsonya, amikor Gimest a colditz-i tábor minden rendű és rangú vezetője Oberschulführer, Scherführer, Lagerälteste és Capo, meg az összeszervezet alkalmazta munkáival. Mindannyik fábrikáltatott magának és pokol-faját gyermekeinek valami ajándékot, dobozokat, szekerénykéket, szánkót és hintalóvat. Ezeket azután Gimés Lajosnak kellett, nem a maga, hanem az ő színtársaiájának megfelelően vércsoszra, lupulókra, méregzöldre és kanári-

sárgára pingálni. A két deszkapapírt, amelynek ülésén valami SS-kölyök hintáztatta magát, olyan „csodálatos“ rítkító színekkel keltette életre és olyan „valódi“ zablát, nyercet festett rá, hogy a faltsók már repülni látszottak és beillettek volna a nagy magyar Alföldre. Bámulltam a művész játékos, szinte csufondáros kedvét, amellyel itt, ebben a pokolban, ezt a feladatot is elvégezte és közben csaknem önmagát, a mesterségét karrikírozta ki. Valami olyan nagy mügonddal festegette a már önmagáért való és a legjobban felszerelt hintalóra is felesleges guirlandokat, mintha soha más festői probléma nem foglalkoztatta volna. Sikertelt „felhajtania“ fekete, ezüst, lila és fehér festéket is, s ezeket mindig reákonte a hintalóra. A megrendelő nem is mondhatott mást, minthogy „kolosszális.“

„Gimisch“-el tehát mindenki megelégedett volt és már-már mindnyájan azt hihették, hogy a derék festőművész és jólelkű ember „befutott.“ De hát nem azért németek a németek, hogy

valaki iránt hálát is érezzenek. Alig mult el a karácsony, Gimés Lajost az egyik napon kikaparancsolták a műhelyből. Hiába hivalkozott arra, hogy a Lagerälteste helyezte őt oda; nem volt kímélet. Nyolcméteres fagerendát kellett cipelnie nyolcadmagával. Mentek szabályos léptekkel a hatalmas oszloppal, amelynek mészás súlya különösen a magasabbakra nehezedett, mert az alacsonyok vállát alig érintette. A festőművész valahol a gerenda végére került. Gyenge, lesorvadt teste nem bírta a szörnyű terhet. Az egyik fordulóban, ott a sikos, havas, lityakos gyárudvaron, megesuzott, térdre esett, majd elterült a faoszlop vége pedig reázuhant. Benyomta a mellkasát, bordáját törte, testét pedig több helyen kegyetlenül összezúzta. A gyengékedők szobájába került, ahol tüdőgyulladást is kapott és három-négy nap szenvedés után elpusztult. „Gimisch“ elhunyt a borzalmakhoz szokott és a borzalmakat elűző fegyháztölték-párfiogóját: a Lagerältestét is lesújtotta. Ez

már neki is sok volt! Mindent meg is tett, hogy a „Mahler!“ szerinte „szépen“ eltemessék. Maga rendelte meg a házi műhelyben a koporsót, s válogatta össze a halotti ruházatot és személyesen tevékenykedett felöltöztesítésénél. Megígérte, hogy az elhunytak akkor még élő (később ugyan csak elpusztult) fivére résztvehet a temetésen, de mint csak nem mindig, ezúttal is hazudott.

Váratlanul földelték el a német fogságban megölt magyar-zsidó festőművészt, munkaidőben, amikor senki se lehetett „jelen.“ Kivételesen külön sirba tették a colditz-i keresztény temető egyik sarkában (vagy közelében) az őseihez meglerő deportáltak számára kihalított földterületen. Talán meg is jelölte a sírját a „raktár öregje“, ahogy én a Lagerältestét csufoltam magamban. Egyedül ő kísért utolsó útjára „Gimisch“-t, aki ennek a sötét embernek a kemény szurok-lelkét is meg tudta lágyítani...

Újabb fontos hirdás az alább felsorolt munkaszolgálatosokról hozzátartozóik részére

Az Országos Magyar Zsidó Segítő Bizottság (O. Zs. S. B.) Információs Osztálya (Bethlen-tér 2. I. em. 36) az alább felsorolt munkaszolgálatosok hozzátartozói részére igen fontos hirdással szolgál

Dr. Bettelhelm István, S. A. Ujhely, Árpád-utca 13.
 Bischitz Ernő, Sopron.
 Berger Endre, Bp. Alsóerdősor 30.
 Berger Gyula, Bp. Csengeri-u. 3. szám.
 Czeisler József, Ujpest, Árpád-utca 8.
 Deutsch Lajos, Abaujszántó
 Dinner Albert, Bp. Bókay János-utca 7.
 Eisler Sándor, Bp. Klauzál-tér 16.
 Feldmann Géza, Bp., Akácfa-u. 59.
 Fogel Lajos, Bp., Klauzál-u. 30.
 Farkas Ikla, Bp., Maglódi-u. 123.
 Friedl János, Bp., Elemér-u. 34.
 Frenkel József, Bp., Akácfa-u. 45.
 Goldberger Dezső, Ziskörös.
 Glück Béla, Bp., Király-u. 17.
 Grün László, Bp., Garai-tér 9.
 Grünberger László, Bp., Örömvölgy-u. 14.
 Haber Károly, Gyöngyös, Menház-u. 5.
 Hartmann Imre, Bp., Elemér-u. 35.
 Hermann József, Bp., Paulay Ede-u. 8.

Junger Sándor, Bp., Állomás-utca 6.
 Krausz Ernő, Szombathely, Rákóczi-u. 13.
 Katz Ferenc, Máriapócs.
 Katz Andor, Debrecen, József kir. h-u. 63.
 Kornfeld Dezső, Dusnok.
 Klein István, Bp., Almássy-tér 17.
 Kardos István, Bp., Tatra-utca 5/d.
 Krausz Bandi, Bp., Pátra-u. 32.
 Dr. László Andor, Bp., Dalszínház-u. 2.
 Dr. Laxner Dezső, Bp., Iskola-utca 18., vagy Visegrádi u. 3.
 Mezei Máttyás, Sükösd.
 Máttyás Márton, Tiszakarád.
 Dr. Müller Miklós, Bp., Nagyatádi Szabó-u. 50.
 Mihoffer Ödön, Bp., Déri-u. 16.
 Mayer György, Bp., Visegrádi-utca 4.
 Mezei Gábor, Bp., Lajos u. 49.
 Montág Tibor, Bp., Dob-u. 53.
 Nemes Tibor, Bp., Dohány-utca 57.
 Relehard Gyula, Jánoshalma.
 Riesz Ferenc, Gyöngyös.
 Rele Endre, Bp., Damjanich-utca 46.

Rotschild Andor, Bp., Verseny-utca 18.
 Rosta György, Bp., Bösnyák-utca 7/b.
 Rózsa Tibor, Bp., Falk Miksa-utca 32.
 Réti Emil, Bp., Garay-tér 13.
 Spitz Miklós, Sátoraljaújhely.
 Steiner Ernő, Bp., Kiskorona-utca 37.
 Schlanger József, Szombathely, Kőszegi-u. 18.
 Schwarcz Géza, Tiszapolgác.
 Verbau Vilmos, Pesterzsébet, Frangepán-u. 39.
 Vajda Ferenc, Bp., Somogyi Béla-ut 14.
 Wollner József, Ujpest, Korvin-utca 2.
 Wessell Ferenc, Erd.
 Weinstein József, szabó, Sátoraljaújhely.
 Weisz Hermann, Sátoraljaújhely, József-u. 6.
 Weinberger Mór, Nyírmada.
 Weisz Jenő, Sajókazinc.
 Weisz István, Bp., Szent István-körút 12.
 Weinberger Antal, Bp., Telepes-utca 7.
 Weisz Jenő, Bp., Kazár-u. 4.

nek az angolul beszélő országokban, legelőbb munkája számos kiadást ért el.

„ELSZÁRADT ÁG”?

A magyar zsidóság sajátos politikai helyzetének egyik következménye volt, hogy az „elszáradt ág” jelzőjével illeték. Ez bizonyos tekintetben túlzásnak mondható, hiszen a politikai zionizmus két legnagyobb szelleme, *Nordau* és *Herzl* Magyarországából származnak. Az angol-amerikai zsidóság több kiemelkedő egyénisége (a két *Kohut* Amerikában, *Herzl* főrabbi és *Büchler* rektor Londonban), továbbá az a tény, hogy a jeruzsálemi Héber Egyetem megnyitásakor a rendszer tanárok túlnyomó többsége (*Klein Samuel*, *Guttman Mihály* és *Fodor* professzorok) magyar zsidó származású és az, hogy midőn az újheber nyelv, *Kazinczyja*, a legendáshírű *Eliezer ben Jehuda*, közreadja az újheber nyelv fejlődésének legalapvetőbb forrásait, nagy héber szótárát, nyolc ajánló közül négy a Rökk Szifard-utca 26 alatt működő zsidó teológiai főiskola és tanítóképző tanára (*Bacher, Blau, Goldziner* és *Krausz*) mutatja, hogy helytelenek a „belső zsidó faj” megkülönböztetések. Az egész zsidóság szellemi egységét alkot, amelynek fejlesztésében különböző országok csoportját olyan mértékben vesznék részt, amennyire földrajzi, politikai, művelődési helyzetük erre alkalmat nyújt. A magyarországi zsidóság a Kelet és Nyugat között közvetítő szerepet töltött be. A nyugati műveltség szelvére érintette a még sok tekintetben keletinek számító magyar zsidóság lelkiületét, de nagy részük két még sem sodorta el annyira Nyugat felé, hogy teljesen elszakadjon a nagy zsidó szellemi közösségtől. Az „elszáradt ág” jelzőjét legfeljebb csak a neológia egy rétegére lehet alkalmazni és semmiképpem a magyarországi zsidóság egyetemére. Az olyan fa, amelynek eltört és a törzsön visszamaradt ágai a világ számára ilyen továbbfejlődésre is képes hajtásokat hoznak, nem érdemel becsmélő szavakat.

Ebből a szempontból is tekintetbe kell venni dr. Jung munkásságát is, aki egyike a méltán hírnevessé vált Magyarországból elszármazott „második nemzedéknek”.

AMERIKANIZMUS ÉS JUDAIZMUS

A szerző egyik kötetét (*Crumbs and Character, New-York 5702—1942*) összefoglaló kötet, amely tanulmányainak, beszédeinek és kisebb cikkeinek egy részét tartalmazza. Kiemeljük belőle a következőket: Szinaj és Washington; Issten a krízisben; Jákob áldása és az amerikai állampolgárság; Vallás és nevelés; Zsidók zsidók ellen; Róma és Jeruzsálem; Ritus és jog.

Tanulmányait és beszédeit

A kazárkérdés és az erdélyi szombatosok problémája az újabb amerikai zsidó irodalomban

— Dr. Leo Jung írása —

A zsidó irodalom és tudomány európai forrásai — az erעי és az egyesült államokbeli — hét éven keresztül megközelíthetetlenek voltak számunkra. Érthető tehát, hogy ebben a körben minden hír érdeklődést ébreszt. Most hozott a posta először az Ocean tusk oldaláról a második világháború alatt megjelent zsidó irodalmi termékeket: *Leo Jung* két nagyobb és öt kisebb angol nyelvű és egy héber nyelvű kiadványát, amelyek az 1942—45-ös években láttak napvilágot Newyorkban.

Figyelmet érdemelnek ezek az írások — belső értékükön kívül — szerzőjük egyénisége miatt is. *Dr. Jung* ugyanis az angol-szász ortodox zsidóság egyik legkiemelkedőbb vezető szelleme. Ezek a kötetek pedig az angol nyelven író konzervatív zsidóság szellemi életét tükrözik. Már az első lapok tartalma és a gyűjtőkötetben szereplő szerzők neve arról győző meg bennünket, hogy ezek az írások nem maradnak mögötte sem a modern zsidó, sem a nemzsidó irodalom hasonló jellegű publikációinak. Azokkal a munkákkal, amelyek Kelet-Eu-

rópában „orthodox” címszó alatt láttak napvilágot, csak annyiban tartoznak egy kategóriába, amennyiben a zsidó hagyományok tiszteletben tartása ezekben is uralkodó. Nem megy ez azonban sem a színvonal, sem a tartalom rovására.

TISZAESZLÁRTÓL NEW-YORKIG

Érdekes egyébként megjegyezni, hogy mind az amerikai haladó zsidóság vezérének, dr. Stephan S. Wise-nek édesapja, Isaac M. Wise, a cincinnati zsidó tudományos főiskola (*Hebrew Union College*) alapítója, valamint szerzőnk atyja, dr. Moritz Jung is Magyarországról került el külföldre. Utóbbi Tiszacsizláról, a szomorú emlékü tiszamenti kis falucsukából indul el változatos és magasbaívelő pályája felé. Judaisztikai tanulmányait magyarországi jesivákon fejlesztte, majd egy német egyetemen szerzett bölcsészdoktori diplomát. Első rabbi állása a morvaországi Bród. Itt alapítja meg az első zsidó humanisztikus gimnáziumot 1891-ben. A következő években Krakkóban, Lengyelországban, Storozynetzben (Bu-

kovina) és Bécsben létesít zsidó középiskolákat. A kelet-európai zsidó kulturális célok szolgálata mellett a hagyományhű zsidóság politikai szervezeteinek kiépítését is célul tűzi ki. Később Angliába kerül, ahol az egyik legjelentősebb lelkészi állásba kerül: a *Federation of Synagogues*-nek lesz vezető főrabbija. Itt Rav Kook-kal — a későbbi palesztinai főrabbi — együtt megszervezi az angol konzervatív rabbik szövetségét. Pozitív zsidó kulturális fejlődést biztosító munkáját két hozzá méltó fia folytatja: dr. Moses Jung professzor, aki jogi és tudományi munkásságával tünt ki és a megbeszélendő szerző: dr. Leo Jung, aki az amerikai hagyományhű rabbik szövetségének, továbbá a *Joint Distribution Committee* nemzetközi kulturális bizottságának is elnöke. Ez utóbbi tisztséget előtte dr. Cyrus Adler, az Egyesült Államok legtekintélyesebb zsidó szellemi reprezentánsa, töltötte be.

Értékes tudományos művein kívül az ismeretterjesztő vallás- és kulturpolitikai írások egész sorát adta közre. Művei nagy népszerűségnek örvende-

egyformán két nagyobb gondolat jellemzi: az *amerikanizmus* és *judaitizmus szintézise*, anélkül, hogy a második áldozatul essék az elsőnek, vagy másodrendű szerepet legyen kénytelen vállalni vele szemben. A szerző tudatában van annak, hogy a zsidó hagyomány valódi értékei csak úgy őrződhetnek meg, a mindent magábaolvasztó aszirikai kemence izzásában, ha kikélik igazolja: a zsidók úgy lehetnek szellemi értelemben jó amerikaták, ha egyben jó zsidók is maradnak. Ez a főrekléma egyébként az európaizmus-szal vívott küzdelemben is vezető szempont volt. Az Egyesült Államokban a zsidóság és a külvilág összetűzésének nincs negatív hatása, mert az amerikai nacionalizmus — ha szabad így ezt a szót használni — maga is szupernacionalizmus: megkönnyíti tehát a defenzív zsidó küzdelemet szellemi síkon. De mégis gigantikus technikai apparátusával, megállást nem tűrő, gyors lüktetésével rendkívül súlyos teszi egy olyan zsidó nacionalizmus továbbfejlesztését amely a gyakorlati zsidóságot is meg akarja őrizni. Ennek a harcnak jellegzetes irodalmi vetületei dr. Jung munkái, Amerikai írások ezek — telítve zsidó szellemmel és tartalommal. A szerző széles klasszikus és modern műveltséggel filozófiai, vallástudományi és lélektani eszközöket visz bele írásaiba és ez teszi könyvét értékossége mellett érdekes és kellemes olvasmányá.

A ZSIDÓ NŐKÉRDÉS

A második nagyobb kötet (The Jewish Library — A zsidó könyvtár, New-York, 5703—1943) egy ötkötetes gyűjtemény első kötetének második, átdolgozott kiadása. Itt már a kiváló munkatársak egész gárdájával veszi fel a fenti célokért a küzdelemet. Munkatársai mind az öt földrészről kerülnek ki, mint ahogy az 6 írásai is az Egyesült Államokon kívül az különböző zsidó szellemi gyűjtőhelyeken látták napvilágot a földkerekség minden táján. *The Australian Jewish Herald* (Sydney); *Israels Messenger* (Sanghai); *Jesurun* (Johannesburg); *The Jewish Tribune* (Bombay). A jelen köteten kívül különös érdeklődésre tarthat számot a harmadik kötet, amelynek minden cikke a zsidó nőkérdésről szól, továbbá a sajtó alatt lévő ötödik kötet amelynek címe: A jövő Izrael.

KAZAROK ÉS SZOMBATOSOK

A kötet első cikkét a szerző írja: *Essentials of Judaism* (A zsidóság lényeges tanításai) címen. Ez a cikk külön is megjelent és nyolc kiadást ért el eddig. Egy kis lexikon ez — tanulmány formájában, világnézeti és gyakorlati megfogalmazása a zsidó tanításnak és vallásgyakorlatnak. A művelt magyközönség számára jól meg-

írt propagandairás ez — a szónak nemcske értelmében. A kötet többi cikke is a régi és új zsidó élet problémáival van összefüggésben. Megemlítjük, a szerző édesatyja hagyatékából kiadott tanulmányt a vallási parancsolatokról; dr. Aschernek, a hírneves svájci nevelőintézet igazgatójának tanulmányát a nevelés szexuális problémáiról; dr. Epstein, a londoni szeminárium jelenlegi rektorának cikkét a zsidó szertartásokról és a londoni szertartás hítközsége néhai főrabbinájának — Herzl Tivadar egyik legregibb munkatársának — Gaster professzornak esszéjét a judaizmus elterjedéséről. Ez magyar szempontból is érdekes: a *Kazárkérdés* mellett, az erdélyi szombatosokkal is foglalkozik benne, mint a judaizmus terjedésének egyik jelenségével a nemzsidó világban. Ez a nagyevű, világviszonylatban is hírneves folklorista különben is foglalkozott a szombatosok kérdésével. Péchi Simon szombatos imádságos könyvének több régi kéziratát szerezte meg, amelyeket annak idején a kiadók rendelkezésére bocsátott. *Bacher*hoz intézett — általam Londonban közölt — leveleiben is szeretettel fordul a zsidóság eme kései hajtása felé.

A VALLÁS AZ AMERIKAI ÁLLAMOKBAN

Kiseb angol füzetek közül különösen kettő érdekes: *Religion in the American Dream* (A vallás az amerikai álomban); *American Religion — its Opportunity and Responsibility* (Amerikai vallás — annak szükségessége és felelőssége). Mindkettő New-Yorkban jelent meg 1945-ben.

E két kis füzet egy-egy ragyogó tanúság a hagyományhű zsidó irodalom universalizmusáról: az *amerikai technikai kultúra csak a vallás eszme emancipálása révén válhat* — a szerző szerint — *áldásos tényezőjévé a közös emberi céloknak*. Ez a cél azonban csak úgy valósítható meg, ha különböző vallási irányzatok egymást támogatva töreksenek elérésére: *katolikus, protestáns és zsidó vallási szervezetek harmonikus, őszinte együttműködése biztosíthatja a komoly eredményeket*.

A hipernacionalista amerikanizmushoz egy hiperreligionista rendszer társuljon. Ez a törekvés tölti el egyébként az Újvilág valamennyi komoly vallási közéletének szellemi irányítóját. Ebben is megelőzik kontinensünket. Olyan jellegű együttműködés a különböző vallásfelekezetek élő szervezetei között, mint amilyen az Egyesült Államokban már ma is megvalósult, nálunk még utópiának számít.

Végül de nem utolsó sorban, említjük meg héber nyelvű tanulmányát, *Eloké Abraham* (New-York 1914 = Abraham Istene). A szerző szerint a teremelés, az özvív- és a Noé-

elbeszélés bevezetés tulajdonképpen Abraham élettörténetéhez, viszont Abraham élettörténete ugyanezt a szerepet tölti be a Tóra többi részeivel szemben Abrahamon keresztül, az egyén, a család, a nép és az univerzalizmus összefüggéseit mutatja be szép ujhéber íráskészséggel.

EGYETEMES VILÁGENCIKLOPÉDIA

Az amerikai zsidóirodalomnak csak egy árnyalatát ismerjük meg ugyan ezeken az írásokon keresztül. Bizonyára sok érdekességet tartogat számunkra az amerikai cionista irodalom is, továbbá azok a munkák ahol a zsidó irodalmi és tudományos anyag nemzsidó keretben került is érvényre fog jutni. Nyilván lesz a most angol nyelvű megjelenés, de az egész világ kíváncsán várja a megjelenő egyetemes világenციklopédia. Ennek az eszmének felvetője *Jü-Ying*, a kínai nemzeti akadémia elnöke, kínának volt képviselője a Népszövetségnél, világszerte ismert filozófus. Ő a szerkesztőbizottság elnöke, alelnöke pedig *Thomas Mann*, *Einstein*, *Hadamard*, a Sorbonne világhírű matematikusa és dr. *Louis Finkelstein*, az amerikai zsidó teológiai nagyszeminárium elnöke. A szerkesztőbizottságban helyet foglalnak még az amerikai egyetemek képviselői, valamint a kiemelkedőbb személyiségek az Egyesült Államokból és a világ más részeiből. Feltehető, hogy már azért is megfelelő értékelést fog kapni a zsidó irodalom, kultúra és a zsidó nép ebben a műben, mivel a szerkesztőbizottság elnökségében egy prominens zsidó tudós vezetőserepet tölt be és nyilván elősegíti azt a lehetőséget az is, hogy az ötlagu szerkesztőbizottság elnökségében a zsidó teológuson és Einsteinen kívül még egy harmadik, *Hadamard*, a francia matematikus is, pozitív zsidó, aki tagja a jeruzsálemi Héber Egyetem kuratóriumának és vezető szerepet tölt be a francia Palesztinabizottság elnökségében is.

DR. LÖWINGER SAMUEL

BAJTÁRSÁKI

KERESÉSEM FIVÉREMET,

Jusztusz Aladárt

szül. 1893, akit 1944 november 16-án az óbudai téglagyárból A/2 százzal Németországba hurcoltak. Értesítést kérek élelmiszer díjazás mellett: Jusztusz Miksa, Hőgyész, Tolna megye címre vagy Budapestben, Lengyelné, Aradi-utca 22. II.

KI TUD

Farkas Ignácról,

foglalkozása pék, ki 1945 szeptemberig a wolsi „Handelschule” kórházban fektült. Aki tud valamit földje, értékes feltevése, Király-utca 10.

Éneklő zsidó ifjuság

Sevach ta muzika — hangzott fel héberül Praetorius világszerte ismert dallama a Zeneakadémia nagytermében az első hangversenyen, amelyet *Éneklő Zsidó Ifjuság* címmel a *Hechaluc* rendezett és amint ezekkel az első dallamokkal megindult a koncert; be kell vallanunk, mélyen meg voltunk rendülve és nagyon örültünk. Örültünk, mert úgy éreztük, hogy az ifjusági mozgalmak munkája ezen az estén újabb nagy állomásához érkezett el. A politikai és világnézeti nevelés után most ugyiláztik elérkezett az ideje annak is, hogy a kollektív zenélést — egyelőre ezen a mindenki számára hozzáférhető módon — tegye magáévá ifjuságunk. A kóruszenésnek, tudjuk, hihetetlen összetartó és összeforrasztó ereje van és alkalmas arra, hogy igazi kollektív közérzést adjon, hogy a művészet és a zene ősi közösségi jellemzői kidomborítsa s hogy a zenei kultúrának aktív átélését mindenki számára lehetővé tegye. Nem kell, hogy az „Éneklő Ifjuság” gondolata és megvalósítása mint merült fel egyre parancsolóbb szükségként minden önmaga alapjaira visszatérni akaró néppel s így nálunk is.

A koncert megrendezése és létrejötte nagyrészen *Frankó Károly* érdeme; az ő fáradhatatlan, kitartó, akadályt nem ismerő munkássága hozta létre. Az énekkari számok nagyrészt, s főleg, ami a legnagyobb teljesítmény, a nagylétszámú *Hechaluc* egyesített énekkart kitűnő készséggel és nagy sikerrel önmaga vezényelte.

Mellette *Dobronyi Dezső*, *Blum Tamás* és *Schwartz Zoltán* emeljük ki, mint az egyes énekkarok avatott és gondos dirigenseit. Az egész hangverseny kollektív jelentőségéről már szövegtünk, de meg kell mondanunk, hogy művészi szempontból is száz százalékig kielégítő volt. Egyes számokat, így a *Mozart-kánont* és a *Psalmé* Jiszróból induló bravuros technikával, a hangeffektusoknak magas fokú való ismeretével és felhasználásával és amellet kellő művészi fegyelemmel, minden hatásadászattól távol, hangoztatták a kórusok. Az énekkari számokat *Rajna Tamás* zongoraszámaival tarkították. Magában a műsorban szinte szimbolikus jelképként szerepeltek egymásután *Mozart*, *Kodály* és az újpalesztinai dalok.

Sz. M.

Altiszt

azonnali belépésre keresztek. Síp-utca 12. III. 45.

Hirek Palesztináról

Amerika sürgeti a Palesztina-kérdés megoldását

Az amerikai szenátus tiltakozott a Palesztina-kérdés további halogatása ellen. A június 6-iki ülésén a felszólalók követelték az angol-amerikai vizsgálóbizottság javaslatának, 100.000 zsidó menekült Palesztinába való bebecsátásának azonnali megvalósítását. Taft szenátor az amerikai állami adminisztrációt, Wagner szenátor pedig a brit kormányt tette felelőssé a halogatásért, míg Johnson szenátor kifejtette, hogy az angol gyarmattügyi miniszterium Hitler segítőitársává lett a zsidók tönkretételére irányuló politikájában.

Az Egyesült Államok közelelének 75 legkiválóbb személyisége, a newyorki és washingtoni összes lapokban egész oldalas hirdetés formájában nyilatkozatot tett közzé, amelyben felhívja Truman elnököt, hogy ne tagadjon a zsidó bevándorlás mellett állásfoglalásától és hogy utasítsa az amerikai kormányt végleges, határozott politika követésére.

Az amerikaiak 60%-a a 100.000 zsidó bevándorlása mellett van, állapítja meg a Gallup közvéleménykutató intézet a la-

Anglia nem változtat halogató politikáján

A Palesztinára vonatkozó javaslatok megvalósításának technikailag lehetőségét külön székértől bizottsággal kívánja az angol kormány kivizsgáltatni. — közli a Jewish Telegraphic Agency (JTA) jól értesült londoni forrásból. A brit kormány még nem foglalt állást az angol-amerikai vizsgálóbizottság javaslataihoz és nem is óhajt állást foglalni mindaddig, amíg meg nem hallgatja a zsidókat és arabokat és amíg a technikai bizottság nem végzett vizsgálataival.

A brit kormány még nem nyi-

A zsidóság folytatja harcát jogaiért

Az amerikai zsidóság egységesen foglalt állást a zsidó követelések mellett. Az amerikai zsidóság túlnyomó többségét képviselő legnagyobb amerikai zsidó szervezetek, az American Jewish Conference, az American Jewish Committee és az Amerikai Cionista Szervezet, Henry Monsky, Joseph Proskauer főbíró és Stephen S. Wise, illetve dr. Abba Hillel Silver elnökök aláírásával együttes sürgőnyt intéztek Truman elnökhöz, amelyben 100.000 zsidónak Palesztinába való azonnali és feltétel nélküli bevándorlását követelik.

Az American Jewish Committee állásfoglalása különös jelentőséget ad e híreknek; ez a szervezet eddig nem támogatta a cionista követeléseket, sőt kifejezetten a nem-cionista zsidó-

kosság körében végzett vizsgálat eredményeképpen.

Truman elnök külön kormánybizottságot nevezett ki Palesztina és az európai zsidóság problémáinak megoldására. A bizottság tagjai: James F. Byrnes külügyminiszter, Robert P. Patterson hadügyminiszter és Fred M. Vinson pénzügyminiszter. Megbizólevélben az elnök felhatalmazza a bizottságot, hogy tárgyaljon a brit kormánnyal és egyéb kormányokkal, valamint a magán-szervezetekkel mindazon kérdésekben, amelyek az angol-amerikai bizottság jelentéséből adódtak. „Legőszintébb vágyam, hogy a kormánybizottság a leg-
rövidebb időn belül oldja meg komoly feladatát” — fejezi be Truman levelét.

Egy későbbi jelentés beszámol arról, hogy Henry F. Grady külügyminiszterhelyettes közlése szerint a kormánybizottság júliusban Londonba utazik. A kormánybizottság azt tekinti feladatának — mondotta Grady —, hogy megvalósítsa az angol-amerikai bizottság javaslatait.

latkozhat, — szögezte le Attlee miniszterelnök június 18-án az angol képviselőházban, amikor több képviselő sürgette a kormányt, hogy foglaljon végre állást a Palesztina-kérdésben. Június 20-án Churchill az ellenzék vezére újból szóváltette Palesztina ügyét és rámulatott arra, hogy az angol-amerikai vizsgálóbizottság jelentése immár két hónapja fekszik a kormány előtt. Az erőlyes felszólalásnak engedve, Attlee miniszterelnök végül közölte, hogy reméli, rövidesen elhangozhat a kormánynyilatkozat.

ság egyesülésének volt tekintendő és képviselője még az angol-amerikai vizsgálóbizottság előtt is ellenzete a cionista törekvéseket. Mostani állásfoglalásával teljessé vált az amerikai zsidóság egysége Palesztina mellett.)

Bevin rezsiduáltaum félre-
érti mindazt, amit avarunk —
mondotta Chajim Weizmann, a
Cionista Világszervezet elnöke
a brit külügyminiszternek a
Labour Party bournemouthi
konferenciáján mondott beszé-
désre adott válaszában. „Bevin
türelmet kér tőlünk, — mon-
dotta —, de hiszen eddig is tü-
relem és szenvedés jegyében élt
népünk. Ezt a leckét már volt
alkalmunk meg tanulni Bergen-
Belsenben és hasonló helyeken.
De nehéz türelmet prédikálni
akkor, amikor a lerongyolt nép

maradványait hatmillió testvére
temetőjében látjuk siránkozni
és egyetlen reményük, hogy az
Igéret Földjén fognak új életet
teremthetni.”

„Bevint nagyon nyugtalanítja,
hogy Palesztinában „faji álla-
mot” kitesitünk. Egyszer és
mindenkorra le kívánjuk sze-
gezni: a Zsidó Nemzeti Otthon-
ból születendő állam semmivel
sem lesz erősebben vagy gyen-
gebben faji jellegű, mint akár
Svájc, Kanada, Franciaország,
Anglia, vagy bármely más állam,
amelynek népi többsége van. A
Zsidó Állam épp oly demokra-
tikus lesz és épp annyira biztosí-
tani fogja — fajra és felekezetre
való tekintet nélkül — összes
polgárainak szabadságát, mint
a világ bármely állama — vagy
talán még jobban.” Az arab-
zsidó együttélés lehetőségéről
szólvá Weizmann megismételte
a zsidóság békeakarát: „Uj-
ból kinyújtjuk barátai jobbunkat
a Közel Kelet virágza és fej-
lődőse érdekében. Hajlandók
vagyunk eszünket, tudományos
és kulturális képességeinket e
nagy feladat szolgálatába állí-
tani. Mindezért csak azt kérjük
cserébe, hogy békében, nyuga-
lomban, szomszédainkkal barát-
ságban dolgozhassunk ezen a

kis földdarabon úgy, hogy a
haldokló és szenvedő zsidóság
ne csak alyai országát építse
újra, de hozzájáruljon az egész
Közel-Kelet és talán az egész
zaklatott, sokat szenvedett via
lág békéjéhez, boldogságához.

A Jewish Agency megfelle-
észrevételeit az angol-amerikai
vizsgálóbizottság jelentésére vo-
nahtozólag. A memorandum
megismétli a bizottság előtt is-
mertelelt zsidó álláspontot és
rámulat azokra az újabb euró-
pai eseményekre, amelyek ezt
az álláspontot csak megerősítik.
A Jewish Agency további tárg-
yalásokba a Palesztina-kérdés-
ben csak akkor becsatlakozik, ha
a bizottság javaslatát a 100.000
menekült bebecsátásáról már
teljesítették.

„Az angoloknak 100.000 zsi-
dót kell megölnök, ha le akar-
ják fegyverezni a palesztinai
zsidóságot”, mondotta Nachum
Goldmann egy washingtoni sajtó-
konferencián. Ugyanakkor
Leon Kohn kifejtette, hogy a
Jewish Agency nem tudja a
palesztinai zsidóságot fegyvel-
mezni, ha az angolok tovább is
elodázzák a vizsgálóbizottság
által elfogadott követelések tel-
jesítését.

(ROTH SIEGFRIED)

Felhívás a hitközségekhez és egyénekhez

Az Országos Zsidó Mu-
zeum gyűjteni akarja a ma-
gyar zsidóság 1944. évi tra-
gédiájának dokumentumait.
Ezért felhívja a hitközségeket
és egyéneket, akik közvetlen
ézelői voltak a zsidósággal
szemben elkövetett atrocitá-
soknak (gettósítás, deportá-
lás, kivallatások, stb.), hogy
az élet történeteket írják meg
és küldjék be a Zsidó Mu-
zeum címére (VII., Sip-u.
12. alá). A leírásokhoz csa-
tolják a birtokukban levő,
megtalálható eredeti okmá-

nyokat, pld. az illető város
levéltárából kiemelhető, a
gettósításra vonatkozó utasí-
tásokat, a téglagyárakba való
bevitelre vonatkozó rendeke-
zéseket, stb. A muzeum
ugyanígy gyűjti az ezen idő-
ből származó nyomtatványo-
kat, plakátokat, stb.

Vértanúink emléke megkö-
veteli, hogy tragikus sorsukat
a történelem számára meg-
örökítsék és ezért kériük, hogy
a hitközségeknek, mint ma-
gánszemélyeknek hathatós se-
gítségét.

Külföldről érkezett kézbesíthetetlen csomagok címzettjei jelentkezzenek

Az alábbi jegyzékben szereplők, akiknek a posta nem tudta
kihözbesíteni a külföldről helytelen című csomagokat, személy-
szükségükkel igazoló iratokkal jelentkezzenek VII., Varsány-u.
3. I. 9. sz. alatt, a 741. számú postahivatalban (Gyűjtemény-
táruai).

E.

1. Halász Pál c/o, Gabriella Jászai, Budapest.
2. Tamas Mihályné
3. Pick Józsefné, V., Csáky-
utca 11.
4. G. Neeszvai, IX., Lónyai-
utca 13/A.
5. Imáthy Dezső, XIV., Hun-
gária-körút 15.
6. Gáspár Ignác, VI., Liszt
Ferenc-tér 9.
7. Bacsó L., XIII., Reiter F.-
utca 6.
8. Piroksa Károly, VI., Ki-
rály-utca 98.
9. Pick Josefina, V., Csáky-
utca 11.
10. Breuer Mórné, VII., Dob-
utca 28.

11. Breuer Mórné, VII., Dob-
utca 28.

A.

1. Köfler Géza, Budapest.
2. Neumann Ede, Népszínház-
utca 38.
3. Borost Edward, VIII., Nap-
utca 15.
4. Rejzár Zoltán, XI., Sorog-
utca 13. vagy 15.
5. Wikner Vera, VI., Liszt
Ferenc-tér 7.

K.

- 1-5. Fried Teréz, VII., Akác-
fa-u. 7. (3 drb.)
6. Marion Lustig, XIV., Ajtó-
sny Dürer-sor 31.
7. Max Gergely, V., Visegrádi-
utca.

ZSIDÓ VILÁGHIRADÓ

A MAGYARORSZÁGI DEPORTÁLTAK ÜGYE A NÜRNBERGI FÖTÁRGYALÁSON

A nürnbergi föltárgyaláson csütörtökön Jackson amerikai fővádlo szemére vetette Speer volt hillerista hadfelszerelési miniszternek, hogy sokszáz ezer magyar zsidót szakított el otthonától a német háborus termelés fokozása céljából. Speer erre azt válaszolta, hogy neki egyetlen feladata volt: mindenáron előmozdítani a német háborus termelést.

Érdekes részlete volt Speer vallomásának, amikor Hitler hadfelszerelési minisztere azt fejtegette, hogy Németország azért maradt el két-három évvel az atomkutatások terén, mivel az atomerő legjelesebb németországi szakértői zsidók voltak és ezeket az atomkutató zsidókat a náciizmus kiűldözte Németországból. A kiűldözött német tudósok ezután az Egyesült Államokba vándoroltak ki és ott tették magukat hasznossá.

IGNOTUS PÁL CIKKE A „MANCHESTER GUARDIAN”-BAN A ZSIDÓKÉRDÉSRŐL

Ignotus Pál a Manchester Guardian hasábjain — a magyarországi helyzetről szóló cikksorozata keretében — külön cikkben foglalkozott a magyarországi zsidókérdéssel. Rámutatott arra, hogy a magyar zsidóság magyar anyanyelvű és érzésvilágú lény, sohasem alkotott nemzetiséget, vagy kisebbséget. A hitleri és horthyi rendszer által teremelt mesterséges szakadékot mégsem lehetett betemetni a keresztények és zsidók között. Így azután, bár legfeljebb 170.000—180.000 zsidó és 50.000 zsidószármazású keresztény maradt életben a fasiszmus elmulatásával, az antiszemitizmus megmaradt. Sőt, az elrabolt tulajdonok visszaszerzésére irányuló törekvések és az általános gazdasági bizonytalanság következtében néhol hevesebb kitörések is voltak. A koalíció parljai szerelésére felismerték a veszedelmet és mindent meg akarnak tenni, hogy a fajelméleten alapuló mozgalom ne téveszthesse meg az embereket.

ILJA EHRENBURG NEW YORKBAN

Ilja Ehrenburg, a moszkvai Zsidó Antifasiszta Bizottság egyik vezetője — mint a Zionist Review hasábjain olvasuk — előadást tartott a newyorki Amerikai Biro-Bizottság Bizottság rendezésében. Arról a szerepről beszélt, amelyet a Szovjetunió zsidósága játszott a szovjet nép nagy honvédő háborúja idején.

DIMITROFF LEVELE A BOLGÁR ZSIDÓSÁGHOZ

Dimitroff, a bolgár Hazafias Arcvonal és a bolgár kommunisták vezére, a hírhedt Reichstag-per legendás hőse, a bulgáriai zsidóság második országos konferenciája alkalmából levelet intézett a bolgár zsidósághoz.

„Testvéri üdvözlétemet küldöm — írja Dimitroff — a bolgár zsidóságnak, amely most az új, demokratikus Bulgáriáért dolgozik. A bolgár nép a fasiszmus gyalázatos és sötét korszakában sem tűrte, hogy a zsidókat megsemmisítsék. Bulgária az egyetlen ország, amely a fasiszmus uralma idején megmenetle a zsidókat a fasiszta hóhéroktól. Ez a körülmény arra kötelezi zsidó testvéreinket, hogy hálát érezzenek a nemes bolgár nép és a Hazafias Arcvonal iránt. Ez a hála nyilvánuljon meg abban, hogy a zsidóság teljes erejével és minden tehetségével vegyen részt a Demokratikus, szabad, független és boldog Bulgária újjáépítésében. Eljenek a hazafias bolgár zsidók, akik közreműködnek a Hazafias Arcvonal munkájában! Eljen az új, demokratikus Bulgária!”

„JUDEA DOMBJAIN” — A LONDONI ZSIDÓ SZÍNHÁZBAN

A londoni East End-en működő Jewish Theatre, amely általában olg nagy nehézségekkel küzd, most olyan darabot „fogott ki”, amely komoly sikert jelent. Rachel Doniach új művéről, a Judea dombjain című szindarabról van szó, amely nagy közönséget vonz. Az írónőt a publikum előnyösén ismeri egy régibb munkájáról, amely a városi gettó hősi felkelését mutatta be

45.000 ZSIDÓ ÉL BULGÁRIÁBAN

Bulgáriában 45.000 zsidó maradt életben a fasiszmus uralma után. Antiszemitizmus alig tapasztalható, ami azt a fasiszta korszakban sem sikerült a bolgár népet antiszemita irányba terelni.

JOACHIM PRINZ ANGLIAI ELŐADASAI

Kevesen tudják, hogy Joachim Prinz, a berlini hitközség volt lángelkű rabbija és az európai zsidóság egyik legnagyobbvalóságos szónoka, jelenleg a newyorki Bnei Brith kongregáció rabbijaként működik és Amerikában is igen népszerű.

Joachim Prinzt most angliai előadóként látjuk meg.

PERLZWEIG KELETEURÓPAI KÖRUTJA

Maurice L. Perlzweig, a Zsidó Világkongresszus politikai osztályának vezetője, Londonból repülőgépen Genbe utazott, ahonnan Keleteurópa körutrá készül, hogy a helyszínen tanulmányozza a zsidóság életviszonyait.

A KANADAI ZSIDÓK HÁBORUS SZEREPE

Nem kevesebb, mint 16.829 kanadai zsidó teljesített a második világháború idején katonai szolgálatot — állapította meg a Canadian Jewish Congress. Sok kanadai zsidó kapott brit, amerikai, francia és holland kitüntetést.

UJ ZSIDÓ FOLYÓIRAT ANGLIÁBAN

Uj zsidó folyóirat jelenik meg Angliában. Az angliai zsidó cserkészek szövetsége adja ki. Címe: On Guard.

CHURCHILL, A ZSIDÓ NEMZETI OTTHON MELLETT

A londoni Zionist Review részletesen ismerteti Churchill legutóbbi alsóházi beszédét, amelyet az egyiptomi kérdéssel kapcsolatban tartott. Ebben a beszédben Churchill, mint az alsóházi ellenzék vezére, állást foglalt Palesztinának a Balfour-deklarációban kitűztetett zsidó Nemzeti Otthon jellege mellett. Egyben annak a kívánságának adott kifejezést, hogy az Egyesült Államok vegyenek részt a palesztinai probléma mielőbbi megoldásában.

ANGOL SZINDARAB — SZENES HANNARÓL

Szenes Hannáról, az angol légi haderő magyar-zsidó tisztjéről, a demokratikus világért harcoló zsidóság hősről, S. J. Harrendorf angolnyelvű szindarabot írt.

115 ZSIDÓ GYERMEK VAN BÉCSBEN

Az osztrák fővárosban mindössze 115 zsidó gyermek van. Nemesak fizikailag, de lelkileg és szellemileg is szörnyű állapotban élnek. Javarástük irni és olvasni sem tud.

A bécsi zsidó iskolák csak nemrégiben nyíltak ki kapukat, mert alig lehetett zsidó tanulókat találni.

(SÓS)

— Az OMIKE mártír műeszeinek kiállítását nagy érdeklődéssel látogatja a közönség. Számos vásárlás is történt az általam, a főváros és magánosok részéről. Vasárnap Herman Lipót tárlatvezetést tartott, hétfőn a rádió rendezett helyszíni közvetítést: Polgár Géza beszélgetett dr. Bacher-Bodrogh Pállal, az OMIKE elnökével, a képek-ről, szobrokról és a művészek-ről. A kiállítás június 30-ig van nyitva, belépődíj nincs.

— Gyászünnepegy és emlék-táblaleplezés. A Rákospalota Aut. Orth. Izr. Hitközség, jun. 30-án, vasárnap d. e. 11 órakor a Bethlen-u. 58. sz. alatt gyászünnepegyt tart, elhurcolt testvéreinek emlékére. Ez alkalmából leleplezik a ház falán elhelyezett emléktáblát.

— Nyüvendék hangverseny. A Pestú Izr. Hitközség állami támogatással Goldmark Károly zenei iskolájában június 30-án, vasárnap d. e. 11 órakor tartja a Füst Sándor-utca 21/b. alatti kultúrteremben tavérvári nyüvendékhangversenyt, melyen Ascebon Oszkár, Berezel Vera, Fraknói Károly, Kejen Hugó, Kelen István, Lukács Pál, M. Majorovitz Erzsébet, Rothfeld Gábor, Sándor Frigyes és Sándor Rencse (anárók tanítványai) szerepelnek. A belépés díjtalan.

Kis lakészoba és konyha,

berendezéssel rendelkező, magányos nőnek kiadó, aki két férfit két szobából álló lakésst rendszerben tartja, felszerelményekkel mosás és javítgatja. Dpest, XIV., Eleonora-u. 7. III. 2. d. u. 2. órától.

HIVJON JÖJJÖN!

Veszek: férfi és női ruhát, felhőpamut, szőrmekabátokat, irógépeket, pénzszekrényt, porcellánt, kerékpárt, autót, ólmot, rezet, motorkerékpárt, fényképezőgépet.

PEÜFI SÁNDOR-UTCA 2. ÁTJÁRÓHÁZ GERSTL-MAJÓROSI

Egyedülálló

szorgalmas nő OTTHONBA TALÁL VIDÉKEN, 4Hatosvos családok. Megbeszélés: Ipar-u. 9. III. 6.

KÖLPÖLDI INTÉZMÉNY

Szabadsághegyen megnyíló gyermekotthonába keresünk

bentlakó szakácsnőt, konyhai-és takarító személyzetet.

Jelentkezni lehet szombát és vasárnap kivételével bármely nap 1-3 között központi irodánkban V. Wekerle Sándor-utca 7. II.

Budai Izr. Hitközség

sameszt

KERES. Pályázatok a Hitközség hivatalába (II., Fő-u. 12/A., számú) küldendők be július 15-ig. Válasz előélet igazolandó, vállalatos, hogy a pályázó hétköznap előimádkozni tudjon. Törölvasó előnyben.

EGYEDÜLÁLLÓ FERFI

kis szobát keres.

„Belterület” jellegre a kiadóba.

ARANY ÉKSZER
Herrwig József
RÁKÓCZI-ÚT 4.
TEL. 427-356
ARANYMÉRLEG KAPHATÓ.

HIREK

Joe Schwartz a Joint európai elnöke Budapesten

Dr. Joe Schwartz a Joint európai elnöke néhány napi tartózkodásra Budapestre érkezett. Remélhető, hogy itt léte alkalmul fog szolgálni a Jointtal kapcsolatos egyes függő kérdések tisztázására és az ő hathatós támogatásával biztosítva lesz az arra rászorult magyar zsidóság további megsegítése.

Sohasem felejteni!

„Sohasem felejteni” címmel Bécsben kiállítás nyílik meg, amely a náciizmus szörnyűségeit tárja a nézők elé és adatokkal bizonyítja, hogy ez mindenkinek csak bajt és szerencsétlenséget okozott. Az Uj Élet nemrégiben ugyanazt írta vezércikkében, mint amit ez a kiállítás tüzött ki céljává és rajzolt a kapubejárata fölé. Mi ennél halkabban kérdeztük: Felejthetjük mindazt a rémséget, ami a magyar zsidósággal történt!...

— Az Orsz. Izr. Tanítóképző-Intézetbe és Liceumba leányok és beiratkozhatnak. Érettségi bizonyítvánnyal rendelkezőknek, a különbözőzeti vizsgálat letétele után, a tanulmányi idő egy év. Felvilágosítással szolgál az igazgatóság: VIII. Rókk Szilárd-utca 28. I. em.

— A Zsidó Gimnázium Barátságainak Egyesülete június 30-án, vasárnap délelőtt 12 órákor Goldberger Salamon igazgató emlékének szentelt gyűlési üléssel kapcsolatos közgyűlést tart Wesselényi-u. 44. sz. alatt.

— A sashalmi mártírok emlékezete. Június 30-án lesz két éve annak, hogy Sashalmon és környékének zsidóságát a fasiszta gyilkosok bevonagrozták és elindították a szenvedés és martírium útján Auschwitz gázkamrái felé. Az évforduló napján délelőtt 11 órákor a sashalmi izr. templom falán lepeztek a mártírhalált haltak emléktábláját. Az emlékbeszédet Goldberger Henrik örökös elnök és dr. Morgenstern Benő keleti főrabbi tartja.

— A Budapesti Ant. Orth. Izr. Hitközség utó- és polgári iskoláiba a beiratkozások ideje: 1946 június hó 30-án és július hó 1 én 9—1 óráig.

— Adomány. Kaposi Andorné 5 billió pengőt küldött be szerkesztőségünkhöz a Fiarvasház részére. Az adományt rendelkezési helyére juttattuk.

Az ÚJ ÉLET olvasóinak figyelmébe!

A Hetilapok Szindikátusának egyhangú határozata értelmében folyó évi július 1-től, hétfőtől kezdve

A HETILAPOK ÁRÁT ADÓPENGŐBEN KELL MEGÁLLAPITANI ÉS CSAKIS ADÓJEGY ELLENÉBEN SZABAD ÁRUSITANI.

Amikor erre olvasóink figyelmét felhívjuk, rá kell mutatnunk arra, hogy csakis rövid átmeneti intézkedésről van szó, amely a forint rendszerre való áttéréssel automatikusan megszűnik.

A lapkiadás számos ágazatában sok hatósági intézkedés folytán kötelező az adópengőben való teljesítés s ezért kellett a fentjelzett rendszerre áttérni.

AZ „ÚJ ÉLET” KIADÓHIVATALA.

SZERKESZTŐI ÜZENET

Dr. Óri László urnak, Budapest. A következő levelet kaptuk Öntől:

Budapest, 1946. június 15.

Az „Uj Élet” t. Szerkesztőségének Budapest.

Mellékelem b. lapjokban való szíves közlés céljából Stöckler Lajos urhoz intézett nyílt leveleimet.

Amennyiben a t. Szerkesztőségem nem volna módja a nyílt levelet a szerkesztőségi részben leköszölni, úgy kérem azt „nyílt t. rben” hozni, vagy akár hirdetés formájában. Természetesen a közléssel járó költségeket az utóbbi esetben készséggel vállalom.

Abban a nem várt esetben, ha t. Lapjuk, az Uj Élet, leveleimet legközelebbi számukban nem közölné, úgy kénytelen lennék azt a napilapok útján nyilvánosságra hozni. Talán felesleges hangsúlyoznom, hogy ezen lépésre a mai viszonyok között nem szívesen szánom magamat, de a tárgyalt kérdést annyira fontosnak ítélem, hogy azt feltétlen nyilvánosságra fogom hozni.

Teljes tisztelettel:
Dr. Óri László s. k.
Bp., V. Honvéd-u. 38.

A levélhez csatolt melléklet szövege a következő:

Nyílt levél

Stöckler Lajos urhoz, a Pesti Izr. Hitközség elnökéhez.

Elnök ur!

Az elmúlt napokban az egyik esti lap foglalkozott néhai Stern Samu volt hitközségi elnök balálhírével és a tudósítás, mint meglepő tény közölte az Elhunyt azon végakaratait, amelyekkel a vezető főrabbi urat kizárta a temetésen való részvételből.

Ez a hír kínos megdöbbenést

keltett egy bennem, mint alkalmasint a be nem avatott hitközségi tagok tömegében is. Előök urhoz fordulok tehát felvilágosításért és megnyugtató magyarázatért. Szerény véleményem szerint ugyanis hitközségi közgyűről van szó, mert az a körülmény, hogy az Elhunyt hosszú és nehéz éveken keresztül a hitközség elnöke volt, különös súlytal és jelentőséggel ruházta fel végakaratait, amelyből a bírálat és vád súlyos tényét állapíthatjuk meg. A végakarati nyilvánosságra való hozatala pedig alátámasztani látszik ezt a fellevét.

Miután a végtisztességből kizárt vezető főrabbi ur hitközségünknek nemcsak egyházi fejedele társadalmi, sőt katonai téren is egyre tevékenyebben reprezentálja felekezetünket, joggal és közérdeken kérem fel arra Elnök urat, hogy a legnagyobb nyíltsággal és részletességgel tájékoztassa erről az ügyről a hitközségi közvéleményt.

Budapest, 1946 június 15.

Teljes tisztelettel:
Dr. Óri László s. k.

Amint a fentiekből látható, kívánságának annyiban teljesítünk eleget, hogy szó szerinti szövegében leköszöltük egy a levelét, mint „Nyílt levelet”

— természetesen a felajánlott díjazás teljes elmulasztásával.

A levélre és a nyílt levélre a válasz ez: az elhunyt volt elnök végakarataként a vezető főrabbiura vonatkozó elhatározás tényét ugy a Pesti Izr. Hitközség, valamint a temetést intéző felekezeti szerv vezetőségével csakugyan közölték. Az elhatározás indokát velük nem közölték.

Szabadalmazott műszaki újdonságokat vesz, gyárt, terjeszt
Gerő Sándor, VI., Ó-utca 21. sz.

A Nüé Hámizráchi szokásos heti szidra előadását sabbat d. e. 11 órákor (Laudon-u. 3. szám alatt) tartja.

Előadó: Kosztelitz Edit chawéránk.

Minden chawéránkat szeretettel várjuk. Hozzátok el hölgyismerőseiteket.

— Az újpesti templomban június 21-én, pénteken este a felszabadulás után első ízben tartottak tanévzáró diák-istentiszteletet. Marányi Miklós mb. rabbi megható beszédben mutatott rá arra a szomorú tényre, hogy a sokszáz újpesti zsidó diákból alig néhány tíz maradt meg. Ugyanakkor felhívta a diákságot a fokozott munkára, mert az ő tanulásuk jelenti a zsidóság jövőjének reményét.

Férfiingvarrónót feleségül venne

iparral, üzlettel, villanygépekkal, lakással Liró, szabni tudó, 52 éves, intelligens kereskedő vagy **ÜZEMBE BENŐSÜLNE**, 800 gr. arannyal. „Szép jövő” jellegére a kiadóba.

Intelligens

melegkedű, haladó gondolkodású és jóalakú, tess. jobb izr. LEÁNY vagy **ÜZVEGY** (22—33 évig) ISMERETSEGÉT KERESI

házasság céljából

37 éves, elég jól szóképű és jó megjelenésű erdélyi fiatalember, bukkaresti lakos, ki igen rövid ideig Budapestben tartózkodott. Teljes cím, keletkezett fényképpel ellátott levelet, főkéletes diszkreció biztosításával „Bukkaresti Élet” jellegre Arató Istvánhoz, Erzsébet-ut. 14. kőrc.

FELESÉGÜL VENNE egyedülmaradt, külföldön él, eretségi, modern, vakker **KERESHEDŐ** 32—34 éves hölgyet vagy

benősülne

„Vidéki város elnyhem” jellegre a kiadóba.

Férjhezadnám

vidéki, esimes, házasság nevét rekonomat, 36—41 éves izr. kereskedő vagy latiner orientációhoz, megfelelő hozománytal és kereskedéssel. Csak komoly referenciákkal ajánlászott leveleket kerék „Harmonikus” jellegre Liberté Hírtételeirodába, Andrásy-ut. 27. leadni.

40 éves kereskedő, akinek felesége a deportálásból nem jött vissza.

nősülne.

Keresem azon 22—34 éves, kimondatlan esimes, jóalakú, kissé melet, komoly, házias, üzlethez értő leányt vagy asszonyt, aki nyugodt családi élet után vágyik. Kimerítő leveleket kérem kézzel írt fényképpel „Élet” jellegre a kiadóba.

— **Pármeva avatás.** A Fiumarvahalász nyolc deportált zsidó árváját avatja június 29-én, szombaton d. u. 7 órakor a Csáky-utcai templomban és erre a helyeletes aktusra tisztelettel meghívjuk az árvák barátait.

— **Eljegyzés.** *Mancsik Lódit, Budapest, Markovics Imre, Szinerváralja, jegyesek.*

— **Az Áhívász Réim Országos Felbaráti Szeretetegegyesület** június 19-én *Vajna József* elnöklete mellett beszámoló ülést tartott. Az elnöki bejelentések után *dr. Fischer Benjámint* főrabbi, egyházi elnök, kegyelettel emlékezett meg *Sziván 20. napjának* jelentőségéről, amit a konzervatív zsidóság hőjével összekapcsolva gyásznapként jelelt meg a fasiszták által elhurcoltak, pusztulásba kergetett és mártírhalált halt véreink emlékére. Majd *Hübsch Alfréd* titkár ismertette az egyesület karitatív munkásságát. Tárgyalás alá került *dr. Rosenák Miksa* javaslata, amelyben zsidó szociális intézményeket javasolt létesíteni, elsősorban a nagy számban levő ellátatlan és hajlék nélküli aggok ellátására, kivéve az egyesület által fenntartott férfi szeretetotthonok kibővítését javasolja, hogy idővel a főváros szegény otthonaiban levő gyámoltak egy intézetben, egy fedél alatt, zsidó milióban ápolhassanak és gondozhassanak. Szükségesnek tart egy zsidó menhely létesítését, amely hajléktalanoknak, kórházból kijövő vidéki rokon és lakás nélküli lábbadoróknak, akik költelenek a legszerényebb szállodai költségek megfizetésére, hajlékot kapjanak, önköltségi árban, vagy díjtalanul. Végül javasolja állás- és munkaközvetítő hivatal létesítését, amely az odaforduló hiffestvéreknél díjtalanul áll rendelkezésére. A megoldás módzatainak megállapítása végett bizottságot bűldtek ki. A javaslatához egyenként *Schwarz Sándor* előljáró, *dr. Endrei S. Henrik* igazgató-főtisztár, *Grünfeld Miksa*, *dr. Reiss Sándor*, *dr. Bihari Andor* és *Rosenfeld Géza* szövegezték hozzá.

— **Sírközelet.** *Kertész Árpád* dr.-nak a zsidó gimnázium tanárának sírközeletét június 30-án d. e. 3/10 órakor lesz a régi Kerepesi-uti temetőben. (VI. parcella.)

— **A Goldmark Károly zeneiskola** a következő tanévre szóló beiratásokat június 27 és 28-án, továbbá június 1. 2 és 3-án d. u. 3-5 óráig tartja VI. Eötvös-utca 31/B. II. alatti helyiségben. Tanítók: *mongora, Dagedü, Gordonka, ének, zeneszerzés és énekesi ének.*

Schulz Jenő cég
Órda-ékeztetés (órajavítás)
VII. Vasscelényi-u. 8. a régi házban
Gergely Miklós
Aranyműves és ékeztetés
VÉTEL ELADÁS

Házasságokat

diszkrétan, gyorsan közvetít;
GOLDNÉ, Alsóerdősor-utca nyolc,
földszint 2. Fogad: 10-12 óra,
2-6-ig. Telefon: 225-488.

33 éves, jóméjelenésű
szabómester
benősülne
ruha vagy egyéb üzletbe.
„Simpalia” jelígera a kiadóba.

Egyedülmaradt unokaöcsém,
ki 23 éves, magas, vízvezetékze-
relő segéd, komoly, önálló
munkaerő.
benősíteném,
meglevő műhelybe, vagy aki ön-
állósítást előeséti. „Dolgozó”
jelígera a kiadóba.

Élettársat keres
jópozícióban lévő, 53 éves
özvegyember
jóméjelenésű, jó érzésű uri-
nő személyében. Részletes le-
veleket kérek „Vidéki is le-
het 45” jelígera a kiadóba.

46 éves, egyedülálló, pozícionált
tisztviselő
feleségtől venne
házas, csinos, egyedülmaradt,
korban hozzáilló uriasasszonyt,
akinek üzlete vagy vállalkozása van.
Lehetőleg teljes című leveleket
„Urtember” jelígera a kiadóba.

Férjhez adnám
egyetlen, csinos **LEÁNYOMAT,**
24-35 éves korú, benősüléssel.
Lehet iparos, kereskedő vagy
tisztviselő. Kimerítő levelek
„Papiracskma” jelígera.

47 éves kereskedő
benősülne
38-42-ig „Czéletem volt” jelígera
a kiadóba.

Házasság céljából
intelligens, finomlelkű, jól szitu-
ált urtember ismeretséget keresem.
Özvegy, középkori, fiatal, jó-
méjelenésű, fejéred csinosnak
mondott, foglalkozással bíró, pe-
dász háziasasszony vagyok.
„Boldog otthon” jelígera a ki-
adóba.

48 éves özvegyasszony, üzlettel és
szépén berendezett lakással
férjhez menne
jobb iparoshoz vagy kereskedő-
hez. Leveleket „Egyetértés” jel-
ígera a kiadóba.

Eredetileg vidéki nagykereskedő,
akinek családja deportálásból
nem tért vissza, keresi kimon-
doltan jóméjelenésű, 30-35 éves,
intelligens, házias nő ismeretséget
házasság céljából
„Hálha sikerül” jelígera a ki-
adóba.

Csinosnak mondott,
középkori urinő
házasság céljából
megismerkedne 60 év körüli,
vidéki urtemberrel.
„Aranka” jelígera a kiadóba.

Teljesen felszerelt bédogos és aso-
relőműhelytel középkori, intelli-
gens nő
férjhez menne

Lehetőleg szakmabelihez, 50-60
év között. Válmásokat:
„Biztos jövő” jelígera a kiadóba.

Fogásból hazatért, 34 éves özvegy
munkásember, 8 éves kislával
megismerkedne.
házasság céljából
jóllelkű, hozzáilló, szerényigényű,
szóval nővel, ki gyermekemnek
anyja tudna lenni, kinek lakása
van. „Szerelet otthonra vágyom”
jelígera a kiadóba.

36 éves
ÉRTELMEGIZETT,
JÓMÉJELÉNÉSŰ KERESKEDŐ
benősülne.
„Komoly élet” jelígera a ki-
adóba.

41 éves, jóméjelenésű, váló-
félben lévő iparos
házasság
céljából
megismerkedne 30-35-ig
csinos, finomlelkű nővel, ki
jóságával, szeretetével kárpó-
tolni tudna elrontott házasa-
életemért.
„Öszinte” jelígera a kiadóba.

Intelligens, 56 éves
özvegy **VIDÉKI KERESKEDŐ**
benősülne
bármilyen vállalkozásba.
„Műszaki üzletvezető” jelígera:
Szeged, Dugonics-ter, Kis Esz-
ter, újságtérfejtőhöz.

Középkori özvegyasszony, régi
bevezetett cukrászúttal
férjhez menne
50-55 éves, szívesen keresettel
bíró iparoshoz vagy kereskedő-
hoz. „Egyedülálló 56” jelígera a
kiadóba.

59 éves, magas, jóméjelenésű
esztergályos segéd
benősülne
üzletbe vagy üzletbe.
„Szébb jövő” jelígera a kiadóba.

Teljesen egyedülmaradt,
35 ÉVES **FÉRFI**
benősülne
elcsépez szaküzletbe,
de lehet bármilyen üzlet.
„Mielőbb” jelígera a kiadóba.

Jó jövedelmező állásban lévő, csinos,
FIATAL ÖZVEGYASSZONY
megismerkedne
házasság céljából
hasznos sorsu, magas, komoly
fiatalemberrel.
„Ósare” jelígera a kiadóba.

Főkéretli, berendezett lakással egy-
üttálló, deportált özvegye
férjhez
menne
55-60 körüli urtemberhez. Lehet
iparos is. „Vidékre is mennék”
jelígera Aratóhoz, Erzsébet-kt. 14.

A zsinagóga naptára

Június 27, esütörtök: *Sziván*
28, péntek: 29, szombat: 30,
(Ujhold első napja), június
30-án, vasárnap: *Támuz 1,*
(Ujhold második napja), *hétfő*
2, kedd: 3, szerda: 4, esütörtök: 5,
Szombaton, június 29-én kell
szidra: *Kaurách, háftóra: Jo-
sája LXVI.*

IMAIDÓK:

Ima- házak	Pén- tok		Szombat		Hétköz- nap	
	este	reggel	d. e.	d. e.	este	reggel
Dohány	7/28	7/28	7/28	9/40	7/28	7/28
Rumbach	8	7/10	7/28	9/40	7/28	7/28
Bethlen	7/28	7/10	7/28	9/40	7/28	7/28
Csáky	7/28	7/10	7/28	9/40	7/28	7/28
Dózsa	7/28	7/10	7/28	9/40	7/28	7/28
Nagyfuv.	7/28	8	7/28	9/40	7/28	7/28
Páva	7/28	9	7/28	9/40	7/28	7/28
Zugló	7/28	7/10	7/28	9/40	7/28	7/28
Finárvah.	7/28	7/10	7/28	9/40	7/28	7/28
Leányár.	7/28	7/10	7/28	9/40	7/28	7/28

Péntek esti gyertyagyújtás:
3 óra 20 percekor.
Budai Iskolatetelek: Ujlaki
templomban (III., Zsigmond-u.
49.) és Lágymányoson (XI.,
Bocskay-ut 37.) péntek este 7
órákor, szombat d. e. 3/11 óra-
kor, a pasaréti imaházban (To-
rockó-ut 6/b.) péntek este 7
órákor, szombat reggel 8 óra-
kor, F6-utca 12. szám alatt
péntek este 7 órákor.
Óbudai templom: III., Zichy
utca 9., péntek és ün. este 7
órákor, szombat és ünep d. e.
9 órákor.

Középkori tisztviselő
férjhez menne
50-60 körüli, intelligens iparos
hoz vagy kereskedőhöz.
„Hűbéres élettárs 60” jelígera a
kiadóba.

Deportálás folytán özvegy maradt
intelligens, csinos, 47 éves
kereskedő
élettársát keresi.
„Benősülne” jelígera a kiadóba.

UJÉLET
A MAGYAR ESIMÓSÁG LAPJA
Szerkesztőség és kiadóhivatal
VII., Sip-u. 12. — Telefon: 423-030.
Kiadóhivataladon:
A MAGYARORSZÁGI ISRAELITÁK
ORSZÁGOS IRODÁJA
Felelős szerkesztő és felelős kiadó:
ROOZ REZSŐ
Előfizetés 1 óra 20 billió P.

Postafiókárak pénzügyi esekkezámlo
száma: 24.209. (Magyarországi Izraeli-
ták Országos Irodája.)
*Beküldött kéziratokat nem ért-
zünk meg s visszaküldésükre
nem vállalkozunk.*
Nyomatott a Globus nyomdai minté-
zet Rt. körforgatópén. Fel. nyomda-
vezető: Margittay Antal.